

7

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Συνεδρίαση: 39/25-9-2002

ΘΕΜΑ 23^ο: Έγκριση ή μη διατήρησης των ευρεθισίων αρχαιοτήτων στο χώρο του Ολυμπιακού Κωπηλατοδρομίου στο Σχοινιά.

Η κ. Νικολέτα Βαλάκου, Διευθύντρια Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, του ΥΠ.ΠΟΤ, εισηγήτρια του θέματος σχετικά με το Ολυμπιακό Κωπηλατοδρόμιο στον Σχοινιά Αττικής, ενημερώνει το Συμβούλιο ότι το έργο έχει, ως προς τις εκσκαφές του, σχεδόν ολοκληρωθεί. Δείχνει δύο πανοραμικές φωτογραφίες, όπου φαίνεται το έργο από Βορρά προς Νότο καθώς και αεροφωτογραφία όπου δείχνει την τεχνητή λίμνη, η οποία θα λειτουργήσει ως κύριος αγωνιστικός στίβος του κωπηλατοδρομίου. Δείχνει τα σημεία τα οποία έχουν εκσκαφεί και έχουν διαμορφωθεί καθώς και τα τμήματα του έργου όπου οι εργασίες δεν έχουν προχωρήσει ακόμη. Εξηγεί ότι οι εργασίες εκσκαφής έχουν γίνει κατά τα έτη 2001 και το 2002, έχουν παρακολουθηθεί προσεκτικά από τους αρχαιολόγους της Β' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Από τη χωροθέτηση ήδη του Κωπηλατοδρομίου και με βάση πρόσφατη γεωλογική μελέτη ήταν ήδη γνωστό στην Εφορεία ότι η λίμνη του Κωπηλατοδρομίου συμπίπτει σε όλο της το μήκος, το οποίο είναι συνολικά 2.200 μέτρα, με το έλος, που υπήρχε στην περιοχή από την αρχαιότητα. Το βόρειο τμήμα της λιμνοθάλασσας αυτής, εισχωρούσε στο χερσαίο τμήμα του χώρου όπως είχε αποδείξει η γεωλογική έρευνα.

Τα αποτελέσματα της γεωλογικής έρευνας θα παρουσιασθούν αναλυτικά από τον Διευθυντή της Εφορείας τον κ. Σταϊνχάουερ και τον Καθηγητή Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τον κ. Ψιλοβίκο.

Στα σημεία εκσκαφής των βορείων πρανών της λίμνης, όπως φαίνονται και στις σχετικές φωτογραφίες, είχαν αφαιρεθεί τόνοι επιχώσεων ίλης και τύρφης που είχαν να κάνουν με τη λιμνοθάλασσα, αλλά δεβρέθηκαν καθόλου αρχαία.

Στο ανατολικό και το δυτικό τμήμα του βορείου πρανούς εντοπίστηκαν οικοδομικά κατάλοιπα της Πρωτοελλαδικής περιόδου και γι' αυτό αμέσως σταμάτησαν οι εργασίες κατασκευής των πρανών της λίμνης. Στον ίδιο χώρο ανασκάφηκαν έξι διάσπαρτες παιδικές ταφές σε αγγεία (εγχυτρισμοί).

Η κ. Βαλάκου εξηγεί ότι τα αποτελέσματα αυτής της ανασκαφικής έρευνας θα τα παρουσιάσει ο κ. Σταϊνχάουερ και προσθέτει ότι πρόκειται για μεμονωμένα κτίσματα της Πρωτοελλαδικής εποχής που είχαν προφανώς κατασκευαστεί στις όχθες της λιμνοθάλασσας που υπήρχε εκεί. Μετά την εγκατάλειψή τους τα κτίσματα αυτά κατακλύστηκαν από τη λιμνοθάλασσα καθώς τα όριά της μεταβάλλονταν.

Προβάλλονται σχετικές διαφάνειες και ο κ. Σταϊνχάουερ δείχνει αρχικά τον κάμπο του Μαραθώνα και τον Σχοινιά, ώστε να αποκτήσουν τα μέλη του Συμβουλίου μια γενική εικόνα της θέσης του Κωπηλατοδρομίου και του έλους σε σχέση με τα υπόλοιπα αρχαία.

[Handwritten signature]

Επαναλαμβάνει τη σταθερή του άποψη ότι το θέμα του Κωπηλατοδρομίου κακώς έχει συνδεθεί με τη μάχη του Μαραθώνος.

Δείχνει στις διαφάνειες τον Τύμβο των Μαραθωνομάχων και το σημείο όπου είχαν παραταχθεί οι δύο αντίπαλες δυνάμεις, το σημείο που έγινε η σύγκρουση και την πορεία άτακτης φυγής των ηττημένων Περσών προς το έλος, όπου πολλοί πνίγηκαν. Η απόσταση από το σημείο διεξαγωγής της μάχης έως το έλος υπολογίζεται στα 4 χιλιόμετρα. Επειδή δεν είχαν εντοπιστεί ποτέ αρχαία στο χώρο του έλους, η Αρχαιολογική Υπηρεσία δεν είχε προβεί σε κάποια κήρυξη για την προστασία του. Τα μοναδικά αρχαία, τα οποία είχαν εντοπιστεί παλιότερα, βρίσκονται στο βόρειο άκρο κατά μήκος του δρόμου που οδηγεί στο Ραμνούντα, στο Κάτω Σούλι, κοντά στην Μακαρία Πηγή. Πρόκειται για κατάλοιπα πρωτοελλαδικού οικισμού ο οποίος ερευνήθηκε από τον κ. Μαστροκώστα και δημοσιεύτηκε στα Αρχαιολογικά Ανάλεκτα του 1971. Επιπλέον, υπάρχει αρχαίος δρόμος κατά μήκος του σημερινού δρόμου, ο οποίος επίσης σημειώνεται στο χάρτη του Κάουπερ. Εκεί έχουν βρεθεί, θραύσματα από επιτύμβια ανάγλυφα.

Η χωροθέτηση του Κωπηλατοδρομίου δεν εξετάστηκε από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο γιατί δεν ήταν κηρυγμένος ο χώρος. Η έκταση του Κωπηλατοδρομίου, ξεπερνώντας τα όρια του έλους, έκανε μία εσοχή στο χερσαίο τμήμα, το οποίο καλλιεργείτο μέχρι πρόσφατα.

Έτσι, προέκυψε θέμα αρχαιολογικής έρευνας, η οποία πραγματοποιήθηκε από την αρμόδια Εφορεία καλύπτοντας σχεδόν όλο το χώρο. Η ανασκαφή περιορίστηκε κατά μήκος του αρχαίου δρόμου, όπου αποκαλύφθηκε παιδικό νεκροταφείο με 54 περίπου εγχυτρισμούς του 5^{ου} και του 4^{ου} αιώνα, πράγμα το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την αλλαγή χωροθέτησης του Κωπηλατοδρομίου.

Ο κ. Σταϊνχάουερ συνεχίζει λέγοντας ότι παράλληλα η Β' ΕΠΚΑ προέβη σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης σε έρευνα όλου του χώρου για να λυθεί πλέον οριστικά το θέμα, έως που ακριβώς εκτεινόταν η ξηρά και πού ξεκινούσε η θάλασσα.

Δείχνει σημεία όπου παλαιότερα είχαν γίνει γεωτρήσεις, τα αποτελέσματα των οποίων χρησιμοποιήθηκαν από τον κ. Ψιλοβίκο μαζί με καινούρια δείγματα που πάρθηκαν συγχρόνως με τις εκσκαφές, με στόχο να αποκατασταθεί η γεωλογική ιστορία αυτού του έλους.

Ως προς το αρχαιολογικό τμήμα της έρευνας, αυτό κάλυψε τον χερσαίο χώρο, όπου εκτεινόταν το Κωπηλατοδρόμιο. Η έρευνα διεξήχθη σε δύο φάσεις, επιφανειακά και ανασκαφικά. Η ανασκαφική έρευνα περιορίστηκε κατ' ανάγκη σε μικρό τμήμα του χώρου, όπου αποκαλύφθηκε ο αρχαίος δρόμος και το νεκροταφείο. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε επέκταση της έρευνας με γεωφυσική διασκόπηση του υπολοίπου χώρου. Ακολούθως, έγινε ένας κάναβος, όπου αποκαλύφθηκε η συνέχεια αυτού του δρόμου, αλλά και ένα μονοπάτι, που οδηγούσε προς το Κωπηλατοδρόμιο. Επίσης, αποκαλύφθηκαν τοιχία, ενδεικτικά για την επέκταση των ταφών προς νότο, πάντα εντός του χερσαίου τμήματος.

Εξηγεί ότι η παρακολούθηση της εκσκαφής στο βόρειο τμήμα του πρανούς απέδωσε ακόμη κάποια κατάλοιπα του νεκροταφείου, 6-7 εγχυτρισμούς, της κλασικής περιόδου και μία ταφή πιθανόν της γεωμετρικής εποχής. Δείχνει στις διαφάνειες το δρόμο με το αρχαίο

νεκροταφείο, έναν κατεστραμμένο κλίβανο και το όριο της παρουσίας αρχαίων. Ενδιαφέρον προέκυψε στα βαθύτερα επίπεδα, μετά από ένα ενιαίο αργιλώδες στρώμα με κελύφη από όστρακα, που κάλυπτε όλη την περιοχή και τη θέση χωροθέτησης του Κωπηλατοδρομίου, όπου βρέθηκαν δύο αρχαία κτήρια σε απόσταση 130 μέτρων μεταξύ τους. Στο βόρειο άκρο της εκσκαφής του Κωπηλατοδρομίου βρέθηκε γεφυράκι του περασμένου αιώνα, το οποίο θα μεταφερθεί.

Σχετικά με το υπάρχον μικρό γεφύρι η Πρόεδρος εξηγεί ότι το θέμα έχει εξετασθεί από το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων, έχει εγκριθεί η μελέτη απόσπασής του, και κηρύχθηκε ιστορικό διατηρητέο μνημείο, καθώς χρονολογείται τον προηγούμενο αιώνα.

Ο κ. Σταϊνχάουερ λαμβάνοντας ξανά το λόγο αναφέρει ότι η πρώτη πρωτοελλαδική οικία αποκαλύφθηκε κοντά στο γεφύρι. Ένα δεύτερο παρόμοιο κτίσμα αποκαλύφθηκε στην άλλη μεριά προς την πλευρά της λίμνης. Η πρωτοελλαδική οικία έχει εσωτερικές διαστάσεις 2 επί 4,5 μέτρα και παρουσιάζει επιμελημένη κατασκευή. Δείχνει στις διαφάνειες τη χαρακτηριστική τοιχοποιία της Πρωτοελλαδικής περιόδου. Τα κινητά ευρήματα ήταν μόνο ελάχιστα γεωμετρικά όστρακα.

Απέναντι στην άλλη πλευρά, έχουν εντοπιστεί άλλες δύο πρωτοελλαδικές οικίες οι οποίες βρίσκονται 100 και 150 μέτρα αντίστοιχα από την άκρη του Κωπηλατοδρομίου.

Η δεύτερη πρωτοελλαδική οικία, όπως φαίνεται και από την κάτοψη, ακολουθεί το σχέδιο της προηγούμενης, με δυο δωμάτια. Στο πίσω δωμάτιο βρέθηκαν δυο πιθάρια καθώς και μερικά άλλα αγγεία, όπως πρωτοελλαδικές φιάλες τα οποία πιστοποιούν απολύτως την χρονολόγησή της. Δίπλα στην είσοδο υπάρχει κατά πάσα πιθανότητα ένας αποθηκευτικός χώρος. Δείχνει και ένα παρόμοιο χώρο που βρέθηκε και από την άλλη πλευρά.

Σε ερώτηση του κ. Ζία σχετικά με τις διαστάσεις των εν λόγω οικιών, ο κ. Σταϊνχάουερ εξηγεί ότι η μία οικία είναι μεγαλύτερη, με διαστάσεις 4 X 5 μέτρα περίπου. Τα θεμέλια είναι ενισχυμένα με τον ίδιο τρόπο όπως και στην άλλη οικία και επιπλέον έχει αποκαλυφθεί εσωτερικά και δεύτερος ενισχυτικός τοίχος, στοιχείο κοινό κατά την Πρωτοελλαδική περίοδο.

Ο κ. Σταϊνχάουερ συνεχίζει λέγοντας ότι 16 μέτρα βορειοανατολικά αυτής της οικίας βρέθηκε δεύτερη της οποίας η ανασκαφή δεν έχει ολοκληρωθεί. Συμπεραίνει ότι και οι τρεις αποκαλυφθείσες οικίες έχουν κατασκευασθεί με την ίδια κάτοψη, τις ίδιες διαστάσεις και τον ίδιο προσανατολισμό, δηλαδή προς τη λιμνοθάλασσα.

Αναφέρει ότι με τη συνέχιση της εκσκαφής, αφαιρέθηκε με το μηχάνημα το ανώτατο στρώμα, οποίο έχει πάχος περίπου ένα μέτρο και αποτελεί νεκρό στρώμα που σφραγίζει κατά κάποιο τρόπο το στρώμα με την πρωτοελλαδική οικία. Αφού αφαιρέθηκε αυτό το στρώμα έγινε τομή πλάτους 2 μέτρων σε όλο τον υπόλοιπο χώρο για να διαπιστωθεί εάν υπάρχει κάποιο άλλο κτήριο στο ανατολικό πρानές, καθώς στο δυτικό και στο βόρειο έχει ολοκληρωθεί η ανασκαφή.

Ο κ. Ψιλοβίκος λαμβάνει το λόγο σχετικά με την γεωλογική έρευνα στην περιοχή. Η Β' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, ταυτόχρονα με τις γεωφυσικές διασκοπήσεις στο βορειότερο κομμάτι,

Η ιδέα να
εξετασθεί
η κατάσταση
τα οποία
εξαρτάται
η κατάσταση
της οικίας, το
ερώτημα

έκρινε σκόπιμο να επεκτείνει την έρευνα και στην υπόλοιπη περιοχή για να δει τι ακριβώς γινόταν στην περιοχή του έλους του Μαραθώνα. Ανέθεσε στην ερευνητική ομάδα του Τμήματος Γεωλογίας του Παν/μίου Θεσσαλονίκης αυτή την εργασία, η οποία ολοκληρώθηκε και κατατέθηκε πριν ένα χρόνο στην αρμόδια υπηρεσία.

Εξηγεί ότι συνήθως, όταν γίνεται λόγος για το Μαραθώνα δημιουργείται η εντύπωση ότι πρόκειται μια ενιαία περιοχή. Όμως, από γεωμορφολογική άποψη, η οποία που προσδιορίζει και τις φυσικές διεργασίες, η περιοχή αυτή διαιρείται σε 5 τμήματα. Το κομμάτι α' είναι το αλουβιακό ριπίδιο του Κιμπιντούγιο, το οποίο κατεβαίνει από την περιοχή του Μουσείου του Μαραθώνα και απλώνεται μέχρι την περιοχή της Νέας Μάκρης. Το δεύτερο είναι το αλουβιακό ριπίδιο του χειμάρρου Οινόης ή Χαράδρου όπου συναντώνται δυο κοίτες σήμερα και φτάνει μέχρι τα όρια του έλους. Το τρίτο κομμάτι είναι το δέλτα του έλους του Σχοινιά, το οποίο στο παρελθόν είχε πολύ μεγαλύτερη έκταση απ' ό,τι έχει σήμερα. Το επόμενο κομμάτι είναι η παραλιακή ζώνη των θινών και του πευκοδάσους, η οποία ουσιαστικά κλείνει, απομονώνει το έλος του Σχοινιά από την θάλασσα και στο βόρειο μέρος δημιουργείται χερσαίο μέρος χειμάρρων προσχώσεων που οριοθετεί από την βόρεια πλευρά το έλος σήμερα. Επομένως, ο χώρος δεν ενιαίος. Οι διάφορες περιοχές έχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ τους, οι οποίες είναι σημαντικές για τις εξελικτικές διαδικασίες αλλά και για την παρουσία του ανθρώπου στην περιοχή. Βέβαια, η συγκεκριμένη έρευνα εντοπίστηκε στην ανατολική περιοχή του έλους του Σχοινιά.

Ο κ. Ψιλοβίκος συνεχίζει λέγοντας, ότι το Κωπηλατοδρόμιο χωροθετήθηκε σύμφωνα με τους σχεδιασμούς του ΥΠΕΧΩΔΕ και διαπιστώθηκε ότι τμήμα του, στη βόρεια πλευρά, έμπαινε στην οριακή ζώνη τη λεγόμενη «ζώνη νέων καλλιεργειών», επειδή αυτή εξυγιάνθηκε και καλλιεργήθηκε από την εποχή του Μπενάκη έως σήμερα.

Δείχνει το σχέδιο της πρώτης περιόδου των εκσκαφών, όπου με ελαφρό πράσινο χρώμα χρωματίζεται το αεροδρόμιο που υπήρχε και με καφέ χρώμα η εκσκαφή που έγινε. Στην αρχή έγινε εκσκαφή κατά σκάμματα. Τα α, β, γ, δ, ε, στ, είναι σκάμματα από τα πρηνή των οποίων ελήφθησαν δείγματα με μικρές γεωτρήσεις. Έγιναν 22 τομές και ελήφθησαν 120 δείγματα, τα οποία μεταφέρθηκαν σε 3 εργαστήρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου για αναλύσεις. Από την περιοχή των εκσκαφών η στρωματογραφία ήταν σαφέστατη και έγιναν και δειγματοληψίες. Η περιοχή αποτελείται κυρίως από ιλύ και άργιλο, υλικά εύκολα στην εκσκαφή.

Σε αυτά τα στρώματα βρέθηκαν κοχύλια του γλυκού νερού (π.χ. μπιθίνια, τα λιμναία), κοχύλια του υφάλμυρου νερού, (π.χ. χιντρόμπαια) και κοχύλια του θαλασσινού νερού, (π.χ. κεραστόντεμα, άμπρα). Επιπλέον, αφού συγκεντρώθηκαν όλα τα απαιτούμενα στοιχεία πραγματοποιήθηκαν αναλυτικές προσεγγίσεις και ανιχνεύτηκαν με το μικροσκόπιο μικρά ογόνια χαροφύτων και οστρακώδη τα οποία αποδεικνύουν το λιμναίο χαρακτήρα της περιοχής, αλλά και κρύσταλλοι γύψου, από την έντονη εξάτμιση που είχε το έλος στην περιοχή αυτή και έγινε λεπτομερής στρωματογραφία. Επιπλέον, αποκαλύφθηκαν και μικροαπολιθώματα, φυτικά υπολείμματα, βάσει των οποίων προσδιορίζεται η πανίδα του έλους εκείνη την εποχή.

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση του υλικού το οποίο περιέχει ιλύ με άργιλο. Δηλαδή στην αρχή ήταν λιμνοθάλασσα, μετά θάλασσα, κατόπιν πάλι λιμνοθάλασσα, μετά λίμνη και τέλος έλος.

Βάσει μίας χαρακτηριστικής τομής, ο κ. Ψιλοβίκος εξηγεί ότι η τομή ξεκινά από ένα επιφανειακό στρώμα, του τελευταίου έλους, αυτού που είναι σήμερα στο Σχοινιά. Ακολουθεί υποκείμενο στρώμα το οποίο προέκυψε από ένα έλος γλυκού με υφάλμυρο νερό και ένα επόμενο που ήταν λιμνοθάλασσα με αμφίπλευρη τροφοδοσία. Προσδιορίστηκε χρονικά ότι η μάχη του Μαραθώνα έγινε μεταξύ του τέλους της λιμνοθάλασσας και της αρχής του γλυκού με υφάλμυρου έλους. Χρονολογικά επομένως η μάχη του Μαραθώνα έγινε όταν η περιοχή αυτή ήταν μεταξύ λιμνοθάλασσας και έλους. Αυτός ο υπολογισμός έγινε με βάση την υπάρχουσα τύρφη και το ρυθμό ιζηματογένεσης στο έλος. Ακολουθεί το μαύρο στρώμα τύρφης (τυρφώνας), μέσα στο οποίο βρέθηκαν οι προαναφερθείσες οικίες. Από κάτω βρέθηκε λιμνοθάλασσα επίσης με έντονη χημική και βιολογική δραστηριότητα, δηλαδή γλυκό με υφάλμυρο νερό. Στη συνέχεια, βρέθηκαν άλλα δύο στρώματα μέχρι το κόκκινο στρώμα.

Εξηγεί ότι με γαλάζιο χρωματίζεται η πρώτη είσοδος της θάλασσας, η οποία έφτασε περίπου στα 1500 μέτρα από την αρχή του κωπηλατοδρομίου. Δεν έφτασε δηλαδή μέχρι το σημείο που είναι τα ευρήματα.

Το κόκκινο στρώμα είναι ένα στρώμα ερυθρογής, το οποίο πιστοποιεί το γεγονός ότι η περιοχή αυτή ήταν χέρσος. Συγκεκριμένα, όταν ανήλθε η στάθμη της θάλασσας με την τήξη των παγετώνων, μπήκε μέσα στην περιοχή του Μαραθώνα που ήταν μια παλιά καρστική λεκάνη. Στη συνέχεια δέχτηκε γλυκά νερά διότι δημιουργήθηκε η παραλιακή ζώνη του Σχοινιά και μετετράπη σε έλος. Εξηγεί ότι σε όλες τις λιμνοθάλασσες στην άκρη δημιουργούνται μακρόστενες λουρνησίδες, που κλείνουν το χώρο, με αποτέλεσμα η θάλασσα σιγά – σιγά να εισέρχεται μόνο κατά διαστήματα, αλλά το γλυκό νερό από τις πηγές, τη Μακαρία και τη Δρακονέρα και τις άλλες πηγές δημιούργησε αυτό το έλος, το οποίο έφτασε μέχρι την περιοχή που τελειώνει το Κωπηλατοδρόμιο.

Προς το τέλος αυτής της περιόδου, η περιοχή αυτή μετετράπη σε τέναγος, δηλαδή σε έκταση με πολύ ρηχό νερό, έντονη βλάστηση και τα φυτά που σαπίζουν δημιουργώντας στρώμα τύρφης. Στη συνέχεια, ξαναμπήκε θάλασσα και σκέπασε το στρώμα της τύρφης, το οποίο βρισκόταν στο νότιο μέρος χωρίς να φτάσει μέχρι το βόρειο. Κατόπιν, η περιοχή ξανάγινε έλος, ένα έλος με έντονη εξάτμιση, το οποίο σκέπασε τη θέση που βρέθηκαν οι οικίες και τέλος ακολουθεί το σημερινό έλος. Συμπεραίνει ότι η περιοχή αυτή από τη στιγμή που μπήκε η θάλασσα και σκεπάστηκε με νερό, για περίπου 6.000 χρόνια ήταν συνεχώς μεταξύ λιμνοθάλασσας, θάλασσας, έλους και τενάγους. Εφόσον, λοιπόν, η περιοχή ήταν σκεπασμένη από νερά, δεν υπήρχε τρόπος να υπάρχει ανθρώπινη δραστηριότητα μέσα στο χώρο αυτόν.

Όμως στον οριακό χώρο, υπήρξε κάποια ανθρώπινη δραστηριότητα όταν είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία της τυρφογένεσης. Πραγματοποιήθηκε χέρσωση της περιοχής, με αποτέλεσμα μέσα στο στρώμα της τύρφης να κατασκευασθούν αυτές οι οικίες.

ττ

Η τύρφη αυτή, όταν χρονολογήθηκε στο βάθος, βρέθηκε ότι το κατώτερο μέρος της είναι περίπου 5.400 χρόνια από σήμερα και τα ανώτερα στρώματά της περίπου 3.800 χρόνια από σήμερα. Δηλαδή αυτές οι οικίες μπορούν να χρονολογηθούν στην Πρωτοελλαδική Περίοδο.

Επομένως, στην περιοχή έγινε είσοδος της θάλασσας, η οποία έφτασε περίπου μέχρι 1500-1600 μέτρα σε βάθος στο σημείο που είναι το Κωπηλατοδρόμιο και σκεπάστηκε η περιοχή από νερά τα οποία άλλοτε ήταν γλυκά, άλλοτε υφάλμυρα και άλλοτε αλμυρά. Αδιάψευστοι μάρτυρες είναι τα κοχύλια τα οποία βρέθηκαν σε μεγάλο αριθμό. Η γεωλογική έρευνα ξεκαθάρισε την υπόθεση όχι μόνο ως προς τη μάχη του Μαραθώνα, αλλά σε χρονικό βάθος. Πληροφοριακά αναφέρει ότι υπάρχει η δυνατότητα να γίνουν βαθιές γεωτρήσεις, αλλά κάτω από το κόκκινο στρώμα δεν πρόκειται να βρεθεί τίποτα.

Ο κ. Σταϊνχάουερ συνοψίζοντας αναφέρει ότι έχουν αποκαλυφθεί 1.3 κατασκευές που χρονολογούνται στην Πρωτοελλαδική Εποχή, ^{σε ανατολικό και δυτικό πρανές} δεν είναι οι μοναδικές βέβαια, ~~που βρίσκονται στο ανατολικό και στο δυτικό πρανές.~~ Έπειτα από συζητήσεις με τις αρμόδιες αρχές του ΥΠΕΧΩΔΕ, η διατήρηση τους πάνω στο πρανές δεν είναι δυνατή. Σε αυτή την περίπτωση που θα διατηρούνταν πάνω στο πρανές, στην αρχική τους θέση, θα ήταν ως ύφαλοι μέσα στη λίμνη του Κωπηλατοδρομίου. Βέβαια, τα σκάφη είναι πολύ ρηχά, δεν έχουν ούτε καρίνα και τα κουπιά δεν πάνε τόσο βαθιά ώστε να πέσουν πάνω στους τοίχους, αλλά φαίνεται ότι δημιουργούνται κάποιες δίνες.

Συγκεκριμένα, οι ολυμπιακές προδιαγραφές απαγορεύουν την ύπαρξη εμποδίων μέσα στο νερό, ανεξάρτητα του αν σε αυτά προσκρούουν τα σκάφη ή όχι. Η λύση για τις δύο εκ των τριών αποκαλυφθεισών οικιών είναι η μεταφορά τους, η οποία καθίσταται, σύμφωνα με τον κ. Κορρέ, δυνατή μόνο, εάν μεταφερθούν ακέραια, χωρίς να κοπούν σε κομμάτια ή να διαλυθούν, καθώς αυτά τα κτήρια είναι σαθρά.

Ο χώρος που θα έπρεπε να μεταφερθούν, κατά τη γνώμη της Εφορείας, θα ήταν ένας χώρος που δεν θα είναι άσχετος με την αρχική τους θέση και τον αρχικό τους προσανατολισμό, δηλαδή με τη θέση τους στη λίμνη, με τη σχέση τους προς τη θάλασσα ή με την απόσταση αυτή προς τη θάλασσα ή με την κατεύθυνση τους προς το νότο.

Γι' αυτό το λόγο έγινε διπλή πρόταση, δηλαδή οι οικίες να μεταφερθούν αντίστοιχα προς τα δυτικά και προς τα ανατολικά ούτως ώστε να διατηρήσουν τουλάχιστον τη σχέση προς τη θάλασσα και προς την παλιά ακτογραμμή. Πάνω στο πρανές, της κοίτης του Κωπηλατοδρομίου, θα μπορούσαν να διατηρηθούν σε κάποια θέση που έχει σχέση με την αρχική τους τοποθεσία και με κάποιες κατατοπιστικές πινακίδες να διατηρηθούν ως μνήμη του χώρου, όχι ως αντικείμενα που από κάπου μεταφέρθηκαν κάπου και δεν τα βλέπει κανείς.

Μια άλλη λύση θα ήταν να διατηρηθεί η θέση του αρχαίου με το να καταβυθισθεί σε κάθετο άξονα. Σε αυτή την περίπτωση θα εξαφανίζονταν. Απλώς θα ήταν γνωστό ότι όταν κάποιος κάποτε θα έσκαβε εκεί θα έβρισκε ακριβώς τη θέση και μια πινακίδα ότι αυτά είχαν βρεθεί 3 μέτρα ψηλότερα.

Δηλώνει ότι κατά τη γνώμη του η πρώτη λύση είναι προτιμητέα.

Η κ. Ν. Βαλάκου θεωρεί ότι σε συνεννόηση και με το ΥΠΕΧΩΔΕ θα επιλεγεί ο χώρος που θα τοποθετηθούν οι 2 πρωτοελλαδικές οικίες όταν αποσπαστούν. Πάντως σίγουρα θα είναι κοντά στον χώρο εύρεσης των μνημείων και θα γίνεται άμεση αναφορά στη συγκεκριμένη ανασκαφή.

Ο κ. Ι. Δημακόπουλος ρωτά εάν κατά την εποχή της μάχης του Μαραθώνα εκεί όπου χωροθετείται το βορειότερο τμήμα του Κωπηλατοδρομίου, ήταν στεριά, έλος ή θάλασσα και ο κ. Ψιλοβίκος απαντά ότι εκεί υπήρχε έλος, πράγμα που αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οι ευρεθείσες οικίες ήταν καλυμμένες από στρώμα τύρφης που σημαίνει ότι μετά τα πρωτοελλαδικά κατακλύστηκε όλη η περιοχή από έλος, το οποίο και διατηρήθηκε έκτοτε.

Σχετικά με το βάθος του έλους ο κ. Σταϊνχάουερ παρατηρεί ότι δεν έχει ενιαίο βάθος και σίγουρα είναι λιγότερο βαθύ από 6 μέτρα γιατί αλλιώς θεωρείται λίμνη. Για να αποτεθούν περίπου 1,5 μέτρο υλικά στον πυθμένα, θα πρέπει το έλος αυτό να είχε αρκετό βάθος, γιατί πάνω από τα στρώματα της τύρφης, πάνω από τα σπίτια, αποτέθηκε σιγά – σιγά περίπου 1 χιλιοστό το χρόνο, 1,5-1,80 υλικού. Άρα αυτό θα πρέπει να είχε βάθος μεγαλύτερο από 1,5-1,80 μέτρα.

Ο κ. Ι. Δημακόπουλος ρωτά εάν το βορειότερο τμήμα του Κωπηλατοδρομίου είναι πιθανόν να ήταν τμήμα του χώρου όπου έλαβε χώρα το δεύτερο μέρος της μάχης του Μαραθώνα και ο κ. Σταϊνχάουερ απαντά ότι κάτι τέτοιο είναι πιθανό. Οι Αθηναίοι είχαν να προφυλάξουν τα περάσματα προς την πόλη τους, το παραλιακό ή το χερσαίο, και οι Πέρσες ήρθαν από την απέναντι πλευρά, οπότε συναντήθηκαν στην περιοχή έως το ρέμα. Μετά τη μάχη κάποιοι έχασαν το δρόμο, ίσως αυτοί του δεξιού κέρατος, και πνίγηκαν στο νοτιοδυτικό άκρο του έλους.

Θεωρεί ότι θα ήταν πολύ δύσκολο να φανταστεί κανείς αυτούς τους αρματωμένους και ταλαιπωρημένους Πέρσες στρατιώτες να τρέχουν μεγάλες αποστάσεις, έστω και αν έχαναν τον προσανατολισμό τους, που είναι δύσκολο να τον χάσουν, γιατί η θάλασσα είναι ορατή σε αυτό το σημείο, να τρέχουν για να πνιγούν σε ένα σημείο απίθανο.

Ο κ. Ψιλοβίκος εξηγεί ότι εκείνη την εποχή η έκταση του έλους ήταν μεγαλύτερη απ' ό,τι είναι σήμερα. Τώρα εκτείνεται έως το Κωπηλατοδρόμιο. Τότε επεκτείνονταν προς τα δυτικά πολύ περισσότερο, προς την περιοχή του Μαραθώνα. Το ότι συρρικνώθηκε οφείλεται στις προσχώσεις του Χάραδρου. Το θέατρο δε των πολεμικών επιχειρήσεων δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί με ακρίβεια.

Σε ερώτηση του κ. Ζία από που προέρχεται το νερό το οποίο έχει κατακλύσει το Κωπηλατοδρόμιο, ο κ. Ψιλοβίκος απαντά ότι αυτό προέρχεται από δύο πηγές, τη Μακαρία και τη Δρακονέρα. Προσθέτει ότι η περιοχή του έλους βρίσκεται σε υψόμετρο από περίπου 0 μέχρι περίπου 80 πόντους από τη στάθμη της θάλασσας. Η ζώνη των θινών είναι περίπου 2,5 μέτρα. Επομένως, το νερό δεν φεύγει και για αυτό το λόγο έχουν γίνει αποστραγγιστικές τάφροι για να ρέει το νερό προς τη θάλασσα. Όμως επειδή δεν υπάρχει υψομετρική διαφορά για να ευνοήσει την απορροή των υδάτων, αυτά λιμνάζουν.

Και οι δύο πηγές είναι υπόγειες και υφάλμυρες. Επομένως λιμνάζουν και τα επιφανειακά και τα πηγαία νερά γι' αυτό και δεν μπορεί να αποστραγγιστεί το έλος. Αυτό είναι καλό βέβαια, από οικολογικής πλευράς και γι' αυτό διατηρείται και η οικολογική αξία του

έλους, το οποίο και δε θίγεται με το κωπηλατοδρόμιο, το οποίο ουσιαστικά αντικατέστησε, το χώρο του αεροδρομίου και ένα μικρό κομμάτι του έλους στην άκρη.

Ο κ. Δ. Κωνστάντιος θεωρεί ότι η κατασκευή του κωπηλατοδρόμιου είναι θέμα μεγάλης σημασίας και από τον Τύπο έχουν ακουσθεί κατά καιρούς ποικίλα σχόλια, όπως και στο παρελθόν και για άλλα μεγάλα έργα. Μάλιστα ακούσθηκε ότι τα μέλη του ΚΑΣ είναι πειθήνια όργανα της πολιτικής ηγεσίας. Σχετικά με αυτό εξηγεί ότι ο ίδιος δεν αισθάνεται πειθήνιος υπάλληλος της πολιτικής ηγεσίας, παρά μόνο στο βαθμό που είναι δημόσιος υπάλληλος. Κατά τα άλλα είναι επιστήμονας αυτού του Συμβουλίου και μπορεί να εκφέρει ελεύθερα την άποψή του. Δηλώνει ότι αδιαφορεί για τα σχόλια των κακοπροαίρετων, αλλά θα ήθελε να δώσει ορισμένες διευκρινίσεις για αυτούς που καλοπροαίρετα εκδηλώνουν την αγωνία τους για το θέμα.

Τονίζει, πράγμα που άλλωστε αποδεικνύεται από την παρούσα συζήτηση, ότι η Υπηρεσία πραγματικά ενδιαφέρεται για τις κατά τόπους αρχαιότητες, όσο ταπεινές κι αν είναι αυτές. Στη συγκεκριμένη περίπτωση αντιμετωπίζει τις ευρεθείσες πρωτοελλαδικές οικίες με την απαιτούμενη σοβαρότητα, λαμβάνοντας υπ' όψιν και την έκθεση του αρμόδιου Εφόρου Αρχαιοτήτων και της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Σχετικά με την χωροθέτηση του κωπηλατοδρόμιου στο Μαραθώνα, ο κ. Κωνστάντιος ομολογεί ότι ήταν αντίθετος, γιατί αυτό θα απέβαινε εις βάρος του ευρύτερου πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής. Εξηγεί ότι στην παρούσα συνεδρίαση δεν εξετάζεται, αν θα γίνει το Κωπηλατοδρόμιο στο Μαραθώνα. Αυτό έχει αποφασιστεί. Το θέμα είναι εάν τα ευρεθέντα λείψανα μπορούν να ανακόψουν ένα μεγάλο δημόσιο έργο το οποίο έχει αποφασιστεί.

Επισημαίνει ότι το Συμβούλιο υπερασπίζεται τα αρχαία, αλλά δεν τα υπερασπίζεται εν κενώ, γιατί εάν ήταν έτσι θα διατηρούνταν όλα τα αποκαλυφθέντα αρχαία. Έτσι άλλες φορές διατηρούνται σε κατάχωση, άλλες σε υπόγεια πολυκατοικιών και σε περιπτώσεις μεγάλων έργων επιτρέπεται και η διάλυση αρχαιοτήτων. Αυτή η πρακτική ισχύει στις ευρωπαϊκές χώρες και στους διεθνείς οργανισμούς.

Δηλώνει σύμφωνος με την πρόταση διάλυσης των ευρεθέντων στις όχθες του έλους, αρχαιοτήτων και ομολογεί ότι είναι ενθουσιασμένος με την πρόταση της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και του αρμόδιου Εφόρου, να παραμείνουν τα ευρεθέντα λείψανα στον ίδιο χώρο.

Ο κ. Κωνστάντιος πιστεύει, ανεξαρτήτως του τί γνώμη έχει ο καθένας για το κωπηλατοδρόμιο, ότι η γνωμοδότηση στην οποία πρέπει να καταλήξει το Συμβούλιο στην παρούσα συνεδρίαση θα πρέπει να είναι σύμφωνη με την πρόταση της ΔΙΠΚΑ και της Εφορείας, διότι είναι η πιο συμφέρουσα για τις ευρεθείσες αρχαιότητες και για τις μνήμες αυτών των αρχαιοτήτων.

Η κ. Βαλάκου εξηγεί ότι δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι πρόκειται για οικισμό, αλλά για μεμονωμένα χτίσματα με συγκεκριμένη χρήση και σκοπό. Στους πρωτοελλαδικούς οικισμούς οι συστάδες των σπιτιών είναι πολύ πυκνές. Τα σπίτια είναι κολλημένα το ένα δίπλα στο άλλο, πράγμα που δεν ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Ο κ. Β. Λαμπρινουδάκης δηλώνει ότι γενικά συμφωνεί με τα λεγόμενα του κ. Κωνστάντιου. Εξηγεί ότι η Υπηρεσία ήταν εν γνώσει από την αρχή όλων των δεδομένων και παρακολούθησε το έργο πραγματοποιώντας τις απαιτούμενες εργασίες με συστηματικό τρόπο. Έτσι, βάσει των ερευνών αποδεικνύεται πλέον ότι το υγρό στοιχείο, από την εποχή μετά από αυτά τα πρωτοελλαδικά κτίσματα, κάλυπτε όλη την περιοχή.

Εφόσον μάλιστα το Κωπηλατοδρόμιο τοποθετείται σε περιοχή του έλους η οποία δεν είναι η δυτικότερη, δε/συνδέεται ούτε χρονικά, ούτε τοπικά με τη μάχη του Μαραθώνα, δεδομένου ότι το κομμάτι του έλους, το οποίο είχε σχέση με τη μάχη, ήταν αυτό το οποίο εκτεινόταν στη νοτιοδυτική περιοχή του ευρύτερου έλους. Αποδεικνύεται βέβαια πλέον ότι το υγρό στοιχείο κάλυπτε όλη την περιοχή αυτή την εποχή. Επομένως, αυτό το οποίο προκύπτει, είναι ότι σήμερα το Συμβούλιο καλείται να εκφέρει γνώμη για τα 3 πρωτοελλαδικά κτίσματα, των οποίων την αξία πρέπει κανείς να σταθμίσει ανεξαρτήτως της σύνδεσής τους με τη μάχη του Μαραθώνα.

Αυτά τα κτίσματα, σύμφωνα με το σύστημα εκτίμησης αρχαίων το οποίο έχει αναπτυχθεί από το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, έχουν μεν αξία, αλλά όχι τέτοια αξία η οποία να επιβάλλει οπωσδήποτε τη διατήρησή τους. Κατά τη γνώμη του, η πρόταση της Β' ΕΠΚΑ είναι η πιο κατάλληλη. Θεωρεί ότι πρόκειται για μεμονωμένα κτίσματα έξω από τον ήδη γνωστό οικισμό, που βρίσκεται σε αρκετή απόσταση από το έλος.

Ο κ. Χ. Μπούρας επίσης συμφωνεί ότι αυτή η λύση είναι η μόνη η οποία ενδείκνυται. Πρόκειται για πενιχρότατα λείψανα της αρχαιότητας, αλλά καλό είναι να διατηρηθούν, για να διατηρηθεί η μνήμη και αυτών των πραγμάτων. Προσθέτει ότι η μεταφορά τους είναι δυνατόν να γίνει εύκολα. Λόγω της φύσεως των εδαφών, είναι πολύ εύκολο να περάσουν φορείς άκαμπτοι κάτω από αυτά τα κτήρια, τα μεγέθη είναι πάρα πολύ μικρά, στην πραγματικότητα η εξέλιξη της τεχνολογίας σήμερα έχει καταστήσει δυνατή τη μεταφορά 100πλάσιων κτηρίων με άνεση. Έτσι οι απαιτούμενες εργασίες θα γίνουν με απόλυτη ασφάλεια και σχετικά φθηνά.

Ο κ. Ι. Τουράτσογλου θεωρεί ότι η όλη συζήτηση και ιδιαίτερα η σε βάθος επιστημονική, αρχαιολογική και γεωλογική έκθεση, δεν αφήνει περιθώρια για τη γεωγραφία και τον ιστορικό και τον προϊστορικό ορίζοντα αυτής της περιοχής. Παρατηρεί ότι πρόκειται για μια από τις πολλές περιπτώσεις αντιμετώπισης αρχαίων τα οποία ανευρίσκονται κατά την εκτέλεση μεγάλων έργων. Εξηγεί ότι η Υπηρεσία και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης αντιμετωπίζουν το θέμα με τη δέουσα προσοχή, από ερευνητική άποψη, και είναι πιθανό τα συμπεράσματα των ερευνών να επηρεάσουν τα έως τώρα ιστορικά, αρχαιολογικά και γεωλογικά δεδομένα για την περιοχή.

Θεωρεί ότι η απόφαση που θα λάβει το Συμβούλιο, θα πρέπει να αποτελέσει πρότυπο για αντίστοιχες περιπτώσεις

Ο κ. Χ. Μπακιρτζής αναφέρει ότι στην Επιτροπή Μεγάλων Έργων, στην οποία είναι μέλος, τον τελευταίο καιρό σωρευτικά έρχονται παρόμοια θέματα. Εκφράζει την ικανοποίησή του για την επιστημονικά τεκμηριωμένη πρόταση του κ. Εφόρου της Β' ΕΠΚΑ για τη διατήρηση των σπιτιών αυτών, τη μεταφορά τους, σε χώρο πλησίον των δύο, το

ένα μένει κατά χώρα, που βέβαια δικαιολογεί και τη δημοσιότητα που έχει λάβει το θέμα και το γεγονός ότι βρίσκεται κοντά σε ένα χώρο πολιτιστικά φορτισμένο.

Ο κ. Χ. Κριτζάς δηλώνει ότι και ο ίδιος όπως ο κ. Κωνστάντιος, είχαν ένα προβληματισμό, για το αν θα έπρεπε να χωροθετηθεί εκεί το έργο ή όχι. Δηλώνει ότι συνεχίζει να διατηρεί αυτές τις απόψεις τις οποίες άλλωστε έχει αναφέρει στον κ. Υπουργό (22/2/2001). Πρωτά ποιά θα ήταν η ζημία στην περίπτωση που τα συγκεκριμένα αρχιτεκτονικά λείψανα, αποτελούσαν ισχυρό λόγο, για να σταματήσει το έργο. Ο τεράστιος λάκκος για το Κωπηλατοδρόμιο, ο οποίος κόστισε δισεκατομμύρια, θα ήταν δύσκολο να αποκατασταθεί στην αρχική μορφή και εκεί θα δημιουργούνταν ένα οικολογικό ερείπιο. Κατά τη γνώμη του η λύση που πρότεινε η αρμόδια Εφορεία και η Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων είναι η ιδανική και εάν δεν ήταν τέτοια η φόρτιση του θέματος και τα συγκεκριμένα πρωτοελλαδικά λείψανα ανασκάπτονταν σε οποιοδήποτε άλλο οικόπεδο, κάτι αντίστοιχο θα εφαρμοζόταν και πάλι.

Επιπλέον ομολογεί ότι δεν πείστηκε απόλυτα ότι μετά την πρωτοελλαδική εποχή η συγκεκριμένη θέση καλύφθηκε από τα νερά και έκτοτε ήταν έλος, διότι ακούστηκε ότι πάνω από τα πρωτοελλαδικά σπήτια βρέθηκαν γεωμετρικά όστρακα και στο πρώτο τοπογραφικό του σκάμματος, φαίνονταν κάποια τοιχάρια μέσα στο σημερινό Κωπηλατοδρόμιο, πράγμα το οποίο κατά τη γνώμη του δείχνει ότι υπήρχε, έστω περιοδικά, υποχώρηση του έλους και κάποια εγκατάσταση εκεί. Ο σοβαρός λόγος, ως προς την κατασκευή ή μη του Κωπηλατοδρομίου, τον οποίο ανέφερε και ο κ. Κωνστάντιος είναι η ιστορική φόρτιση που έχει η περιοχή και κατά τη γνώμη του θα έπρεπε να είχε εξευρεθεί άλλος χώρος, για το Κωπηλατοδρόμιο.

Τώρα όμως, με τη δεδομένη κατάσταση, με τα δισεκατομμύρια που δαπανήθηκαν εκεί, σε καμιά περίπτωση ο κ. Κριτζάς δε θεωρεί ότι τα συγκεκριμένα ερείπια αποτελούν σοβαρό λόγο για να ματαιωθεί ή να τροποποιηθεί το έργο και η λύση που προτείνεται.

Ο κ. Θεοφανόπουλος δηλώνει ότι συμφωνεί με όλους τους προλαλήσαντες και καταθέτει συμπληρωματικά, από πλευράς νομικής, ότι η διάταξη του άρθρου 42 του ισχύοντος Αρχαιολογικού Νόμου (Ν. 3028/02 «Για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»), με την οποία θα γίνει και η συγκεκριμένη μεταφορά, στοιχείται απόλυτα με την πάγια συναφή νομολογία της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ειδικά των τελευταίων ετών, η οποία ερμήνευσε τις συνταγματικές διατάξεις, τις οικείες διατάξεις της Σύμβασης της Γρανάδας και τον παλαιό Αρχαιολογικό Νόμο (ΚΝ 5351/32 «Περί Αρχαιοτήτων») και επέτρεψε τη μεταφορά υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Ο κ. Β. Χανδακός ομολογεί ότι στην παρούσα συνεδρίαση ήρθε προετοιμασμένος να προτείνει τη διάλυση των συγκεκριμένων αρχαίων γιατί όλη η φιλολογία η οποία έχει αναπτυχθεί γύρω από το χώρο αυτό και όλη η επιχειρηματολογία, αφορά στη μάχη του Μαραθώνα. Αυτά τα λείψανα τα οποία βρέθηκαν, δεν έχουν σχέση με αυτήν, καθώς χρονολογούνται 2.000 χρόνια πριν. Το Συμβούλιο μάλιστα παλαιότερα

και για άλλα σημαντικά έργα έχει γνωμοδοτήσει για την καταστροφή ανάλογων λειψάνων.

Δηλώνει ότι δεν θα ήθελε το Συμβούλιο να είναι δέσμιο, είτε του Τύπου είτε κάποιων προτάσεων οι οποίες είναι έξω από τη νοοτροπία του και έξω από την επιστημονική σκέψη. Βέβαια, μετά την εισήγηση της Εφορείας, η οποία αναμφίβολα είχε μια εξαιρετική λειτουργία σε όλη αυτή την υπόθεση του κωπηλατοδρομίου ομολογεί πως έχει κλονιστεί παρόλο που τελικά θα μειοψηφήσει να αποφασιστεί να γίνει η μεταφορά των δύο οικιών και η διάλυση των τοιχαρίων που αποκαλύφθηκαν εντός του κωπηλατοδρομίου.

Σχετικά με τα λεγόμενα του κ. Κριτζά, ο κ. Σταϊνχάουερ εξηγεί ότι πάνω από τα πρωτοελλαδικά ερείπια υπήρχαν όστρακα γεωμετρικής εποχής τα οποία μάλιστα είχαν οδηγήσει τον ανασκαφέα, στο συμπέρασμα ότι τα κτήρια είναι γεωμετρικά, χωρίς να υπάρχει πρωτογεωμετρικό στρώμα από πάνω. Η προφανής εξήγηση είναι ότι, επειδή πολλά από αυτά τα όστρακα ήταν φθαρμένα από την τριβή με την άμμο που τα έφερε από το βόρειο μέρος, δεδομένου ότι όλο το έδαφος της περιοχής έχει μια έντονη κλίση προς τη θάλασσα και υπήρχαν χείμαρροι που έτρεχαν από παντού. Προφανώς, λοιπόν, αυτά τα όστρακα έχουν κυλήσει από την περιοχή του νεκροταφείου, όπου έχει βρεθεί μια τουλάχιστον γεωμετρική ταφή.

Επιπλέον βρέθηκαν ίχνη λιθόστρωτου, ίσως και ενός κατεστραμμένου κλιβάνου, στην επιφάνεια, πάνω από το αργιλώδες στρώμα το οποίο περιείχε πολλά όστρεα από το έλος. Πάνω σε αυτό το στρώμα βρέθηκαν σε ένα λεπτό κόκκινο στρώμα, όστρακα που χρονολογούνται στην ύστερη ρωμαϊκή και πρώιμη βυζαντινή εποχή.

Η κ. Αδρύμη συμφωνεί με τον κ. Χανδακά ότι πραγματικά αυτά τα λείψανα δεν έχουν καμία σχέση με την εποχή που έγινε η μάχη του Μαραθώνα και ως εκ τούτου δεν πρέπει να συσχετίζονται με αυτό. Ωστόσο όμως δεν συμφωνεί ότι τα λείψανα είναι ταπεινά και ασήμαντα, γιατί αυτή την περίοδο, την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού τα σωζόμενα αρχιτεκτονικά λείψανα, είναι πάντα ταπεινά και ασήμαντα. Μόνο αυτά τα οποία είναι χτισμένα με την τεχνική της «ιχθυάκανθας» έχουν επιμελημένη τοιχοποιία.

Συμφωνεί με τον κ. Λαμπρινουδάκη ότι αυτά ανήκουν σε ένα δορυφορικό οικισμό ενός κύριου οικισμού της Πρώιμης Εποχής Χαλκού. Όσοι μελετούν αυτή την περίοδο και η ίδια ως προϊστορική αρχαιολόγος είναι εύκολο να διαπιστώσουν ότι αυτά διαθέτουν όλα τα χαρακτηριστικά μίας δορυφορικής εγκατάστασης ενός κύριου οικισμού.

Επομένως η πρόταση της Εφορείας είναι η καλύτερη δυνατή λύση, καθώς συμβάλλει στην προσπάθεια ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων από την κατασκευή των μεγάλων έργων που είναι απαραίτητα για την υποδομή της χώρας. Επιπλέον, η μεταφορά αυτών των λειψάνων σε κοντινή θέση, εφόσον δεν υπάρχει η συνοχή ενός κύριου οικισμού, δεν θα βλάψει σε τίποτα και θα ωφελήσει γενικότερα την επιστημονική έρευνα.

Ο κ. Κολώνας παρατηρεί ότι οι συνάδελφοι έθιξαν το θέμα συσχετισμένο με την υπόθεση του Μαραθώνα. Πρόκειται για υπόθεση που έφτασε στα δικαστήρια, η Υπηρεσία κατηγορήθηκε για ανηθικότητα και οι αρχαιολόγοι της Υπηρεσίας χαρακτηρίστηκαν καταστροφείς αρχαίων

καπ. Αλλά αποδείχθηκε το αντίθετο και κατόπιν σχετικής έρευνας έγινε κατανοητό ότι τα συγκεκριμένα αρχαία δε/σχετίζονται με τη Μάχη του Μαραθώνα.

Τονίζει ότι σε καμία περίπτωση δεν θα στέκονταν εμπόδιο αυτά τα λείψανα για ένα τέτοιο εθνικό έργο και πιστεύει ότι η λύση που δίδεται είναι νόμιμη, αλλά και τα αρχαία προστατεύονται, όπως πάντα.

Ο Ι. κ. Δημακόπουλος επισημαίνει δύο αδύναμα σημεία στην όλη υπόθεση.

Το ένα είναι η απόσταση που θα έπρεπε να έχουν διανύσει οι ηττημένοι Πέρσες φεύγοντας από τη μάχη και το δεύτερο θέμα είναι τα ευρεθέντα όστρακα στο βόρειο μέρος.

Εκφράζει τη διαφωνία του για τη χωροθέτηση του Κωπηλατοδρομίου στο Μαραθώνα γιατί όταν προστατεύεται κάποιος αρχαιολογικός χώρος ή κάποιο μνημείο διαφυλάσσεται και ο ευρύτερος ο περιβάλλων χώρος. Όταν λοιπόν κάτι τέτοιο εφαρμόζεται σε μεταβυζαντινά κτήρια, όχι μόνο εκκλησιαστικά αλλά και αστικά, θα ήταν κατά μείζονα λόγο αναγκαίο αυτό να απαιτείται και για ιστορικούς τόπους.

Μάλιστα, ο νέος νόμος έχει συγκεκριμένες ρυθμίσεις για τα αρχαία, για τα μνημεία της χώρας και για ιστορικούς τόπους χωρίς να σώζονται αρχαιολογικά κατάλοιπα απαραίτητως.

Ο κ. Δημακόπουλος δηλώνει ότι συμφωνεί με την πρόταση της Εφορείας να διατηρήσει ένα από τα τρία οικήματα, επί τόπου. Θεωρεί ότι τα κτίσματα αυτά είναι μειωμένου ενδιαφέροντος, αν εξαιρέσει κανείς, στο ένα ιδίως από αυτά, την επιμελημένη και χαρακτηριστική τοιχοποιία. Αυτό που του έκανε εντύπωση είναι ο κτιριακός τύπος ο οποίος είναι και στα τρία ο ίδιος και δεν είναι γνωστό μήπως και οι διαστάσεις είναι οι ίδιες. Αποτελούν δηλαδή οργανωμένη δόμηση και εκμετάλλευση για οργανωμένο σκοπό. Κατά τη γνώμη του η μεταφορά των δύο οικίων καλό θα ήταν να γίνει κατά τον κατακόρυφο άξονα ώστε να μείνουν στο ίδιο σημείο. Δηλαδή η μία οικία να μείνει έξω από τα νερά του Κωπηλατοδρομίου και οι άλλες δύο να είναι κάτω από τα νερά του Κωπηλατοδρομίου, κλεισμένα ενδεχομένως σε κάποιο προστατευτικό θάλαμο. Η οριζόντια μεταφορά σημαίνει ανύψωση, μεταφορά οριζοντίως και πάλι τοποθέτηση, πράγμα που θα προκαλέσει τοπογραφική σύγχυση. Συνοψίζοντας αναφέρει ότι η δική του άποψη είναι κατά της οριζόντιας μεταφοράς, υπέρ της λύσης του υποβιβασμού της στάθμης και της διατήρησής των πρωτοελλαδικών οικιών στις ίδιες οριζόντιες συντεταγμένες. Αυτό θα έχει το μεγάλο προσόν ότι ακόμη και στις παρουσιάσεις μέσω βιβλίων, ή οποιονδήποτε άλλων σύγχρονων μέσων, οι χάρτες θα δείχνουν και τα τρία σπίτια στη θέση που αποκαλύφθηκαν.

Η Πρόεδρος εξηγεί ότι τελικά δεν θα σημειώνεται η θέση που βρέθηκαν, αλλά θα υπάρχει απόκλιση πολύ μεγαλύτερη από την πρόταση για οριζόντια μεταφορά. Ζητά να τεθεί το θέμα σε ψηφοφορία, αναφέροντας ότι ο κ. Δημακόπουλος θεωρεί καλύτερη λύση τη μεταφορά αντί να είναι οριζόντια και κατ' οριζόντιο άξονα, να γίνει κατά κάθετο άξονα.

Σχετικά με τα λεγόμενα της Προέδρου, ο κ. Κριτζάς θεωρεί ότι ο κ. Δημακόπουλος δεν έχει λάβει υπόψη του ότι, εάν οι οικίες ταφούν θα μπει από πάνω λιθοριπή για να καλύψει τα πρανή. Επομένως, δεν θα είναι

ποτέ ορατά, θα ταφούν σε μεγάλο βάθος και από πάνω θα μπει ένα στρώμα λίθων αρκετού πάχους.

Η κ. Ν. Βαλάκου εξηγεί ότι οι ευρεθείσες πρωτοελλαδικές οικίες διατηρούνται πολύ καλά. Μάλιστα, η νοτιότερη στο ανατολικό πρυνές είναι σε εξαιρετική κατάσταση. Μετά τη μεταφορά των δύο, οι οικίες θα διατηρηθούν, θα στεγαστούν και θα προβληθούν.

Ο κ. Δημακόπουλος εξηγεί ότι αυτό που προτείνει είναι αφού εγκιβωτισθούν οι οικίες, να πέσει λιθοριπή από πάνω.

Η Πρόεδρος δηλώνει ότι συμφωνεί με τους προλαλήσαντες, αλλά εξηγεί ότι θα ήθελε να σταθεί σε ένα σημείο, το οποίο σχετίζεται με το ~~πρόγραμμα~~ ^{εξέλιξη} και το Υπουργείο Πολιτισμού έχει την πολιτική ηγεσία, η Αρχαιολογική Υπηρεσία ~~έχει τελείως διαφορετικό ρόλο~~. Είναι η μοναδική υπηρεσία στο Ελληνικό Κράτος, η οποία έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα της φροντίδας, της μέριμνας και της προστασίας των αρχαιοτήτων.

Οι άνθρωποι οι οποίοι υπηρετούν τη συγκεκριμένη υπηρεσία, ίσως είναι οι μόνοι δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι δεν έχουν επιτρέψει, σε κανέναν, από τη στιγμή που συστήνεται η Αρχαιολογική Υπηρεσία -η οποία είναι η αρχαιότερη υπηρεσία του Ελληνικού Κράτους- να τους προσάψει ο,τιδήποτε έχει να κάνει με θέματα εντιμότητας και ήθους. Θεωρεί λοιπόν υποχρέωσή της να υπερασπίζεται την αξιοπρέπεια αυτών των ανθρώπων.

Η Πρόεδρος συνεχίζει λέγοντας ότι είναι άηθες για όλους αυτούς που τολμούν να μιλούν για ήθος των ανθρώπων, που κάνουν ένα έργο με τον τρόπο και τις συνθήκες που το κάνουν και με τη συμπεριφορά που έχουν. Πολύ περισσότερο όταν αυτοί οι άνθρωποι, όταν τους δόθηκαν οι ευκαιρίες, λειτούργησαν κάθε άλλο παρά προστατευτικά, για τα αρχαία, αντίθετα ~~αντίστοιχα~~ ^{κατά} με τη συνέπεια που σήμερα λειτουργούν τα στελέχη της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

Τονίζει ότι οι εποχές έχουν αλλάξει και το Υπουργείο Πολιτισμού ² έχει σαφή ρόλο και θέση στα αναπτυξιακά Υπουργεία και επιτελεί έναν απολύτως αναπτυξιακό έργο και προσφέρει μια τεράστια υπηρεσία, σε όλα τα επίπεδα του πολιτισμού.

Σημειώνει ότι αυτοί οι οποίοι χτες χαρακτήριζαν Disneyland την όποια μεταφορά αρχαιοτήτων, ήταν αυτοί οι οποίοι συμφώνησαν στα πλαίσια του έργου κατασκευής του αεροδρομίου του Ελληνικού (Αρχαιολογικό Δελτίο 1961-1962) με την αποδόμηση και μεταφορά του μεγάλου ταφικού μνημείου το οποίο σωζόταν σε ύψος 5 μέτρα, όχι διότι η θέση στην οποία βρισκόταν εμποδίζε αμέσως την κίνηση των αεροσκαφών, αλλά γιατί αποτελούσε, λόγω του ύψους του, πάνω από την επιφάνεια του τροχιοδρόμου, γενικότερο εμπόδιο.

Η κ. Βαλάκου εξηγεί ότι η θέση εύρεσης του δεύτερου προς βορρά κτίσματος στο ανατολικό πρυνές, είναι τέτοια, που βοηθά πραγματικά και επιτρέπει τη διατήρησή του στη θέση του και την κατάχωσή του εκεί.

Προσθέτει ότι η σωστική ανασκαφή η οποία έγινε σχεδόν στην τελική φάση των εκσκαφικών εργασιών του έργου του Ολυμπιακού Κωπηλατοδρομίου, από πλευράς Διευθύνσεως δεν ήταν η πιο δύσκολη, καθώς έχουν αντιμετωπιστεί πολύ πιο δύσκολες καταστάσεις στη πορεία των μεγάλων έργων. Πιστεύει ότι η συγκεκριμένη πρόταση είναι η καλύτερη και για τα αρχαία και για την ολοκλήρωση του έργου.

Η κ. Βαλάκου διατυπώνει τη γνωμοδότηση του θέματος ως εξής:

Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο αφού έλαβε υπ' όψιν του τα ανωτέρω καθώς και τις διατάξεις του Ν. 3028/2002 (ΦΕΚ 153/Α/28-6-2002) "Περί προστασίας των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς", διαπιστώνει ότι τα πρωτοελλαδικά οικιστικά κατάλοιπα που αποκαλύφθηκαν κατά την ανασκαφική έρευνα στο ανατολικό και δυτικό πρανές του βορείου τμήματος της τεχνητής λίμνης του Ολυμπιακού Κωπηλατοδρομίου του Σχοινιά δεν έχουν καμία χρονολογική και τοπογραφική σχέση με το ιστορικό συμβάν της μάχης του Μαραθώνα το 490π.Χ. και γνωμοδοτεί ομοφώνως:

1. Υπέρ της διατηρήσεως κατά χώραν, ενός εκ των τριών ^{πρωτοελλαδικών} κτισμάτων και συγκεκριμένα της ^{βόρειότερης} οικίας που έχει ανασκαφεί στο ανατολικό πρανές, ^{η οποία θα διατηρηθεί εντός της τεχνητής λίμνης.}
2. Υπέρ της μεταφοράς των ^{άλλων δύο προϊστορικών οικιών} και συγκεκριμένα της ^{αποκαλυφθείσας} στο δυτικό πρανές ^{της δεύτερης του ανατολικού πρανούς.}
3. Το Συμβούλιο γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία υπέρ της ^{αποσπάσεως} αυτών και μετατοπίσεώς τους κατά τον οριζόντιο άξονα, του μεν δυτικού κτηρίου προς τα δυτικά του δε ανατολικού κτηρίου προς τα ανατολικά ^{του περιτρέχοντος} του κωπηλατοδρομίου δρόμου. Μειοψηφεί ο κ. Δημακόπουλος που ^{τιθέται} υπέρ της μετακινήσεώς τους ^{κατακόρυφα} με υποβιβασμό της στάθμης τους.
4. Θα εκπονηθεί, με τη συνεργασία της Β' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και της αρμόδιας υπηρεσίας του Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε, μελέτη για την ^{απόσπαση και} μεταφορά των δύο πρωτοελλαδικών κτισμάτων, σε θέση που θα επιλεγεί σύμφωνα με τα ^{παραπάνω} προκειμένου να ^{εξεγασθούν} αναδειχθούν και πλαισιωθούν με πληροφοριακό υλικό. Οι εργασίες διατηρήσεως και μεταφοράς θα γίνουν με την εποπτεία της Β' Εφορείας

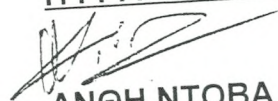
Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. ~~Όλες οι εργασίες~~
~~διαμόρφωσης των προϊστορικών οικιών θα γίνουν μετά τις~~
~~εργασίες κατασκευής του Κωπηλατοδρομίου.~~

Μετά την εξέταση αυτού του θέματος έληξε η συνεδρίαση.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

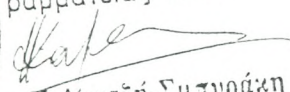

ΑΝΘΗ ΝΤΟΒΑ

Το βιβλίο φωτοαντίγραφο
του πρωτοτύπου που βρίσκεται
στο Αρχείο της Υπηρεσίας μας.

11-5-04

Η Προϊσταμένη του Τμήματος
Γραμματείας ΚΑΣ

Αικατερίνη Καλάντζη-Σμπυράκη
Αρχαιολόγος ΠΕ2

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
Β' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Μαραθώνα

Αθήνα, 3 Ιουνίου 1997

Αριθ. Πρωτ.: 1672
Αριθμ. Διεκ.: 1672

19665 / 5756 / 635
19/6/97

Ταχ. Δ/ση : Πολυγνώτου 13

Ταχ. κώδικας : 105 55

Τηλεφωνοί : Κλ. Ευστρατίου

Τηλέφωνο : 3240 457

ΠΡΟΣ:

Το ΥΠΠΟ
Δ/ση Προϊστορικών και
Κλασικών Αρχαιοτήτων
Τμήμα Αρχαιολογικών Χώρων

ΚΟΙΝ.:

- 1) Εφορεία Εναλίων
Αρχαιοτήτων
- 2) ΥΠΕΧΩΔΕ
Γενική Δ/ση Πολεοδομίας
Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού
Τμήμα Α'
Αμαλιάδος 17

ΘΕΜΑ: Κωπηλατοδρόμιο στο
Σχοινιά Μαραθώνος

Σχετικά με το ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ02/17139/963/17-4-97 έγγραφό σας με το οποίο μας αποστέιλате το τεύχος Μ.Π.Ε για την προέγκριση χωροθέτησης Κέντρου Κωπηλασίας και Κανώ στο Σχοινιά Μαραθώνος, σας κάνομε γνωστά τα εξής:

Το τεύχος της μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που αποτελεί μια καθόλα άψογη προσέγγιση, περιγραφή και ανάλυση της περιοχής όπου προτείνεται η κατασκευή του Κέντρου Κωπηλασίας, φανερώνει μεταξύ των άλλων και τη σημασία της περιοχής του Σχοινιά για τη διατήρηση μιας στοιχειώδους ισορροπίας στο λεκανοπέδιο της Αττικής που ήδη πλήττεται από την κατασκευή του αεροδρομίου στα Σπάτα.

Η κατασκευή ενός τέτοιου έργου εκτός του ότι θα αφανίσει το έλος και τον υδροβιότοπο του Σχοινιά, θα επιφέρει ισχυρές αλλοιώσεις και επεμβάσεις στο τοπίο των μνημείων το οποίο έπαιξε τον αποφασιστικό ρόλο για την δημιουργία τους. Όπως είναι γνωστό οι σημερινοί αρχαιολογικοί χώροι ήταν ανέκαθεν σημεία συνάντησης και συνύπαρξης του ανθρώπου με το τοπίο - τη φύση χωρίς ποτέ ο άνθρωπος να την ξεπερνά προσβλητικά και μάλιστα ατιμώρητα.

Για το λόγο αυτό και ένα μέρος της περιοχής, όπως σημειώνεται με κίτρινο στο συνημμένο χάρτη, έχει προταθεί, ως ζώνη Β, σε γνωμοδότηση της Υπηρεσίας μας επί της μελέτης ΖΟΕ Βόρειας Αττικής προς τον Οργανισμό της Αθήνας (ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ02/37774/1936/26-7-94).

Η ανατολική παραλία της Αττικής ήταν από τη νεολιθική περίοδο τόπος εξημερίσεως του ανθρώπου μέσα στα φυσικά χαρακτηριστικά προστασίας που δημιουργούσε το τοπίο. Αυτό έχει ευτυχώς διατηρηθεί ανέπαφο ως τις μέρες μας καθώς ο Μαραθώνας και ιδιαίτερα ο Σχοινιάς αποτελεί ακόμα, μια μοναδική εξοχή για τον σύγχρονο άνθρωπο. Τώρα με τα σχέδια αυτά για το Κωπηλατοδρόμιο, αυτά όλα θα καταστραφούν και θα διαλυθούν σε μια εποχή μάλιστα που "όλοι" ενδιαφέρονται για το περιβάλλον και την ποιότητα της ζωής. Τα νερά θα μολυνθούν και ο υδροβιότοπος μοναδικός για την Αττική θα εξαφανιστεί. Κανείς δεν θα καταλαβαίνει πια γιατί ο αρχαίος δήμος Τρικυρυνθός της Τετράπολης του Μαραθώνα, η Μακαρία τηγή κ.ά. επελέγησαν από τους προγόνους μας.

Η Εφορεία μας δεν συμφωνεί με την επιλογή της θέσης και θα πρότεινε να εξεταστεί η δυνατότητα κατασκευής ενός τέτοιου μεγάλου έργου σε άλλη περιοχή, εκτός της Αττικής, όπως π.χ. η Λυλίδα που είναι κοντά και θα έδινε λίγη ζωή στην ερημωμένη ύπαιθρο.

Αν παρόλα αυτά η Αττική παραμένει στο στόχαστρο, τότε ας μετατοπιστεί το έργο αμέσως βορειότερα, σε μικρό κολπίσκο μεταξύ Αγ. Μαρίνας και Δρακονέρας, όπως σημειώνεται στο συνημμένο χάρτη με κόκκινο χρώμα, όπου δεν πρόκειται να πληγεί ο υδροβιότοπος ούτε ο τόπος της ιστορικής μάχης του Μαραθώνος.

Η προτεινόμενη από την Επιτροπή θέση 5 είναι η χειρότερη δυνατή επιλογή για την περιοχή και διερωτόμεθα γιατί τουλάχιστον δεν τοποθετήθηκε το έργο στη θέση που σημειώνεται με πράσινο στο συνημμένο χάρτη.-

Συνημμένα:

1 χάρτης

Προϊστάμενος της Υπηρεσίας

Γεώργιος Σταϊνχάουερ

Η ΚΕΙ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Περί τίνος πρόκειται...

Τα αρμόδια Υπουργεία που ετοίμασαν τα σχέδια για την Ολυμπιάδα του 2004 χωροθέτησαν το κωπηλατοδρόμιο στον Σχοινιά / Μαραθώνα. Οι εγκαταστάσεις αποτελούνται από δύο τεχνητές λίμνες κωπηλασίας και αποβάθρα για μηχανοκίνητα σκάφη, δύο πύργους αφετηρίας και τερματισμού 3 και 4 ορόφων αντιστοίχως, εγκαταστάσεις φιλοξενίας και σίτισης αθλητών και διακεκριμένων προσώπων, ελικοδρόμιο, βενζινάδικο, κερκίδες για 13.000 θεατές (μόνιμες και προσωρινές πάνω σε μόνιμες τσιμεντένιες βάσεις) και χώρους στάθμευσης μέσων μαζικής μεταφοράς θεατών.

Θα κατασκευαστεί επίσης "Εθνικό Πάρκο" μέσα στο οποίο όμως θα επιτρέπεται η κατασκευή μεγάλων έργων, η κατασκευή και λειτουργία αναψυκτηρίων και ταβερνών, οι αεροψεκασμοί με εντομοκτόνα, η στάθμευση μέσων μαζικής μεταφοράς στο δάσος, ενώ δεν τίθενται περιορισμοί στους όρους δόμησης.

Τα έργα αυτά, που μεταξύ άλλων θα απαιτήσουν την απομάκρυνση ενάμισι εκατομμυρίων κυβικών μέτρων χώματος, θα καταστρέψουν τελειωτικά και ανεπανόρθωτα τον υδροβιότοπο του Μαραθώνος καθώς και το πεδίο της μάχης του Μαραθώνος, έναν τόπο ιερό για την ιδέα της ελευθερίας που αντιπροσωπεύει.

Περισσότερες Πληροφορίες

[Περί τίνος πρόκειται...](#)

[Ποιά η ιστορική σημασία του Μαραθώνα...;](#)

[Πού και Πως...;](#)

[Γιατί πρέπει να σεβαστούμε της Μάχης...;](#)

[Χάρτης της Περιοχής...](#)

[Πληροφορίες](#)

[Επιστολές - Ψηφίσματα...](#)

[Ιστορικά - Αρχαιολογικά...](#)

[Οικολογικά...](#)

[Εσύ συμφωνείς;](#)

[Ενέργειες άλλων...](#)

[Αρχική Σελίδα](#)

[Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ](#)

[Τελευταία Νέα](#)

[Χρήσιμα links](#)

[Φωτογραφικό υλικό](#)

[Επικοινωνία](#)

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245 , 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσ

Η ΚΕΙ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Ποιά η Ιστορική σημασία του Μαραθώνα;

Στην πεδιάδα του Μαραθώνος μια μικρή Δημοκρατία, η Αθηναϊκή, αμύνθηκε και κατατρόπωσε μια μεγάλη δύναμη, τους Πέρσες το 490 π.Χ. Εάν η Αθήνα είχε υποκύψει τότε, οι Έλληνες δεν θα είχαν μπορέσει να αντισταθούν στον Ξέρξη δέκα χρόνια αργότερα, δεν θα επακολουθούσε η μεγάλη πολιτιστική άνθιση της κλασσικής αρχαιότητας και ολόκληρη η ιστορία της Ευρώπης θα έπαιρνε άλλη τροπή.

Ο Μαραθώνας και η ανάμνησις της ελευθερίας και της δημοκρατίας της κλασσικής εποχής επανήλθε στην ευρωπαϊκή συνείδηση τον 19ο αιώνα, όταν ο ελληνικός Άγων της Ανεξαρτησίας κατέφερε το πρώτο πλήγμα κατά της Ιερής Συμμαχίας και του αυταρχισμού που είχε επιβληθεί με το Συνέδριο της Βιέννης.

Η στροφή αυτή υπήρξε κρίσιμη για την δημιουργία του ρεύματος του Φιλελληνισμού, που στήριξε κατά τρόπο ουσιαστικό την Ελληνική Επανάσταση.

Επιφανές παράδειγμα ο λόρδος Μπαϋρον που πριν καταλήξει στο Μεσολόγγι είχε έρθει στην Αττική και είχε γράψει τους στίχους:

*Τι τώρα απόμεινε εδώ,
τι ιερό τρόπαιο σημαδεύει
τούτης της γης την άκρη,
μνημονεύοντας της λευτεριάς
το χαμόγελο
και της Ασίας το δάκρυ;*

Περισσότερες Πληρο

Περί τίνος πρόκειται...

**Ποιά η ιστορική σημασία
Μαραθώνα...;**

Πού και Πως...;

**Γιατί πρέπει να σεβαστού
της Μάχης...;**

Χάρτης της Περιοχής...

Πληροφορίες

Επιστολές - Ψηφίσματα...

Ιστορικά - Αρχαιολογικά..

Οικολογικά...

Εσύ συμφωνείς;

Ενέργειες άλλων...

Αρχική Σελίδα

Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ

Τελευταία Νέα

Χρήσιμα links

Φωτογραφικό υλικό

Επικοινωνία

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245 , 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσ

Η ΚΕΙ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΠ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΙ

Που και Πως;

Η αναπαράσταση μιας αρχαίας μάχης γίνεται κυρίως με τη βοήθεια των όσων έγραψαν οι αρχαίοι συγγραφείς, τόσο για τη συγκεκριμένη περίπτωση, όσο και γενικότερα για τον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου στην αρχαιότητα. Η Αρχαιολογία μπορεί να βοηθήσει σε κάποιον βαθμό με τα ευρήματά της, το ίδιο και ο κοινός νούς. Το να επισκεφθεί κανείς το πεδίο της μάχης και να το δει με τα μάτια των αντιπάλων είναι το καλύτερο.

Τον Αύγουστο ή Σεπτέμβριο του 490 π.Χ. ο Περσικός στόλος αποβίβασε στην παραλία του Σχοινιά τον μεγάλο στρατό που είχε μεταφέρει εκεί με σκοπό να καταστρέψει την Αθήνα, όπως είχε κάνει λίγες μέρες νωρίτερα την Ερέτρια, και είναι άγνωστο που θα συνέχιζε μετά. Η Αθήνα, των 250.000 περίπου κατοίκων σ' ολόκληρη την Αττική, βρισκόταν αντιμέτωπη με την μεγαλύτερη αυτοκρατορία που είχε γνωρίσει ως τότε ο κόσμος, που εκτεινόταν από την Λιβύη ως την Ινδία και από τις στέπες της Κεντρικής Ασίας ως τα Βαλκάνια, με πληθυσμό 40-50 εκατομμυρίων. Η Θράκη και η Μακεδονία της ήταν τότε υποτελείς.

Το θέαμα στον κόλπο του Μαραθώνα εκείνες τις ημέρες θα πρέπει να ήταν εντυπωσιακό, με τη θάλασσα γεμάτη πλοία, που αριθμούσαν εξακόσια, όπως μας λέει ο Ηρόδοτος, πολεμικά και μεταγωγικά. Οι Πέρσες θα είχαν διαλέξει το ανατολικό μέρος του κόλπου ως ασφαλέστερο, αφού προστατεύεται από τη χερσόνησο της Κυνόσουρας από ένα ξαφνικό μελτέμι.

Παράλληλα με την αμμουδιά εκτεινόταν πιθανότατα την εποχή εκείνη το Μαραθώνιον άλσος, το δάσος κουκουναριάς σε αμμοθίνες που βλέπουμε και σήμερα. Πίσω από αυτό υπήρχε έλος, ο υγρότοπος μέσα στον οποίον θα κτισθεί, αν τελικά επιμείνει η Κυβέρνηση, το Ολυμπιακό κωπηλατοδρόμιο. Στο βορειοδυτικό άκρο του έλους βρισκόταν η Μακαρία Πηγή, που το τροφοδοτούσε με γλυκό νερό και επέτρεπε στο δάσος κουκουναριάς να αναπτυχθεί σε μίαν αναγκαία, αλλά λεπτή ισορροπία μεταξύ θάλασσας και βάλτου.

Η Μακαρία πηγή ήταν απαραίτητη για τις περσικές δυνάμεις. Μια αρχαία τριήρης, διέθετε περίπου 200 άνδρες πλήρωμα, ένα μεταγωγικό ασφαλώς πιο λίγους, αλλά είναι δύσκολο να φαντασθεί κανείς το Περσικό ναυτικό στον Σχοινιά με λιγότερο από 50.000 άνδρες. Αν προσθέσει κανείς και έναν στρατό τουλάχιστον 20.000 ανδρών - γιατί γνωρίζουμε ότι ήταν πολύ μεγαλύτερος από τον Αθηναϊκό - φθάνουμε σ' ένα σύνολο τουλάχιστον 70.000. Και όλοι αυτοί οι άνδρες, όπως και τα άλογα, είχαν ανάγκη από νερό, το οποίο μόνο η Μακαρία θα διέθετε με σχετική αφθονία εκείνη την εποχή. Αμέσως μετά την απόβαση, πρέπει να φανταστούμε το Περσικό ιππικό να αναπτύσσεται γρήγορα στη πεδιάδα του Μαραθώνα και προς το Κάτω Σούλι, για να ελέγξει τις προσβάσεις προς τη παραλία και τη Μακαρία πηγή.

Το περσικό πεζικό συντάχθηκε και στράφηκε δυτικά στη πεδιάδα του

Περισσότερες Πληρο

[Περί τίνος πρόκειται...](#)

[Ποιά η ιστορική σημασία Μαραθώνα...;](#)

[Πού και Πως...;](#)

[Γιατί πρέπει να σεβαστού της Μάχης...;](#)

[Χάρτης της Περιοχής...](#)

[Πληροφορίες](#)

[Επιστολές - Ψηφίσματα...](#)

[Ιστορικά - Αρχαιολογικά..](#)

[Οικολογικά...](#)

[Εσύ συμφωνείς;](#)

[Ενέργειες άλλων...](#)

[Αρχική Σελίδα](#)

[Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ](#)

[Τελευταία Νέα](#)

[Χρήσιμα links](#)

[Φωτογραφικό υλικό](#)

[Επικοινωνία](#)

...παράταξη, με κατεύθυνση προς την πεδιάδα. Οι Αθηναίοι, όμως, είχαν αντιδράσει γρήγορα και με τους Πλαταιείς έφραζαν τον δρόμο (αυτόν που οδηγεί προς τη Νέα Μάκρη) στο σημείο που στενεύει η πεδιάδα και στα υψώματα από πάνω. Εκεί θα ήταν δύσκολο να επιτεθεί το περσικό ιππικό ή να αναπτυχθούν όλες οι περσικές δυνάμεις. Αλλά και οι Αθηναίοι δεν τολμούσαν να κατεβούν στη πεδιάδα, από τον φόβο του εχθρικού ιππικού. Έτσι, για πέντε μέρες, οι αντίπαλοι στρατοί έμειναν ακίνητοι, ο ένας απέναντι από τον άλλο. Το βράδυ της πέμπτης ημέρας, όμως, φαίνεται ότι για κάποιο λόγο οι Πέρσες απέσυραν το ιππικό τους από την παράταξη μάχης. Το πιθανότερο είναι ότι έπρεπε να ποτισθούν στη Μακαρία τα άλογα. Κατά μία παράδοση, Ίωνες στο στρατό των Περσών ειδοποίησαν τους Αθηναίους ότι το ιππικό είχε αποχωρήσει.

Τα χαράματα της έκτης ημέρας οι 10.000 Αθηναίοι και 1.000 Πλαταιείς επιτέθηκαν. Ο Μιλτιάδης, που είχε την αρχηγία, φρόντισε να αποφύγει τον κίνδυνο περικύκλωσης από τον πολύ μεγαλύτερο περσικό στρατό με το να επιμηκύνει το μέτωπό του, εξασθενίζοντας το κέντρο. Το συνηθισμένο βάθος μιας παράταξης οπλιτών ήταν τότε οκτώ άνδρες. Πιθανώς λοιπόν τη μείωσε στο κέντρο στο μισό. Στα άκρα, όμως, ενίσχυσε τη δύναμή του. Μία τέτοια παράταξη 11.000 ανδρών θα είχε μήκος τουλάχιστον ενάμισι χιλιόμετρο.

Ο Αθηναίος οπλίτης της κλασσικής εποχής ήταν βαρειά εξοπλισμένος, με πανοπλία και μεγάλη στρογγυλή ασπίδα για τη προστασία του και δόρυ ως βασικό επιθετικό όπλο. Πολεμούσε σε συμπαγή μάζα ανδρών που ωθούσε προς τα μπρος με το βάρος της και τα προτεταμένα δόρατα. Το περσικό πεζικό διέθετε πολύ ελαφρύτερο αμυντικό εξοπλισμό και κυριότερα επιθετικά όπλα το τόξο και το ακόντιο. Προτιμούσε το κτύπημα από απόσταση.

Από τη στιγμή που το περσικό ιππικό έλειπε από την αντίπαλη παράταξη, το πρόβλημα του Μιλτιάδη ήταν πως να καλύψει την απόσταση που τον χώριζε από τον αντίπαλο με τις λιγότερες δυνατόν απώλειες από τοξεύματα και πριν προλάβει να επιστρέψει και συνταχθεί το ιππικό. Με γρήγορο βηματισμό στην αρχή και τροχάδην μετά, οι Αθηναίοι κάλυψαν το ενάμισι χιλιόμετρο που τους χώριζε από τους Πέρσες και οι δύο στρατοί συγκρούστηκαν.

Η έκβαση της σύγκρουσης είναι γνωστή από τον Ηρόδοτο. Το ασθενέστερο Αθηναϊκό κέντρο προέβη σε τακτική υποχώρηση, συγκρατώντας όσο μπορούσε τους Πέρσες. Τα Αθηναϊκά άκρα κατατρόπωσαν τον εχθρό απέναντί τους, αλλά, αντί να τον κυνηγήσουν, στράφηκαν προς τα μέσα και κτύπησαν το περσικό κέντρο από τα πλάγια. Οι Πέρσες στο σημείο αυτό, με κίνδυνο πλέον να περικυκλωθούν, τράπηκαν σε φυγή προς τα πλοία τους στη παραλία του Σχινιά και ο πανικός γενικεύθηκε. Αν μπορούσαμε να απαθανατίσουμε αυτή τη σκηνή, θα βλέπαμε σ' όλη τη πεδιάδα του Μαραθώνα τους Αθηναίους να κυνηγούν και να κατακόπτουν τους Πέρσες. Όσοι από αυτούς βρισκόντουσαν προς τη πλευρά της θάλασσας μπόρεσαν πιό γρήγορα να φθάσουν στα πλοία του. Οι άλλοι έπρεπε να διασχίσουν διαγώνια τη πεδιάδα και πολλούς περίμενε το έλος. Ο Πausanίας γράφει ότι εκεί πνίγηκαν και σκοτώθηκαν οι περισσότεροι από τους 6.400 Πέρσες που έπεσαν στη μάχη. Όσοι γλίτωσαν, πέρασαν μέσα από το πευκοδάσος στην αμμουδιά και στα πλοία τους. Αλλά και εκεί συνεχίστηκε άγρια η μάχη. Στην επιτάφια επιγραφή του ο Αισχύλος ήθελε να τον θυμούνται όχι σαν μεγάλο τραγωδό αλλά σαν Μαραθωνομάχο, "της ανδρείας του οποίου μάρτυρας υπήρξε το μαραθώνειο άλσος". Στη παραλία, όπως γράφει ο Ηρόδοτος, έγιναν πολλές ηρωικές πράξεις και "σκοτώθηκαν πολλοί και ονομαστοί Αθηναίοι", καθώς προσπαθούσαν να εμποδίσουν τα περσικά πλοία να διαφύγουν, ενώ τελικά κατάφεραν να αιχμαλωτίσουν επτά. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση του Κυνέγειρου, του αδελφού του Αισχύλου,

που συγκρατούσε με πείσμα ένα περσικό πλοίο με το χέρι ώσπου να του το κόψουν.

Εδώ τελειώνει η μάχη του Μαραθώνα. Είναι φανερό ότι είχε πολλές φάσεις: την απόβαση των Περσών, την προέλασή τους στη πεδιάδα, τη πρώτη σύγκρουση και τη φυγή προς το έλος, το πευκοδάσος και την αμμουδιά του Σχοινιά. Ολόκληρη η περιοχή αποτελεί το πεδίο της Μάχης του Μαραθώνα. Ο Τύμβος δεν είναι παρά το σημείο που μεταφέρθηκαν, κάηκαν και τάφηκαν οι 192 νεκροί Αθηναίοι. Συμβολίζει τη μάχη, αλλά δεν είναι η μάχη.

Αν δεν είχαν νικήσει οι Αθηναίοι στον Μαραθώνα, δεν θα υπήρχε ο δυτικός πολιτισμός που γνωρίζουμε σήμερα, γιατί η Ελλάδα ολόκληρη δεν θα είχε αντέξει στους Πέρσες. Αυτό το γνωρίζει κάθε Έλληνας και φιλέλληνας. Ο λόρδος Βύρων επισκέφθηκε τον Μαραθώνα το 1810 και εμπνευσμένος έγραψε:

*Τα βουνά ατενίζουν τον Μαραθώνα
Και ο Μαραθώνας κοιτά τη θάλασσα.
Μόνος για λίγο με τις σκέψεις μου εκεί,
Την Ελλάδα ονειρεύτηκα ελεύθερη.
Γιατί στεκόμουνά στου Πέρση τον τάφο
Και δεν θεωρούσα τον εαυτό μου σκλάβο.*

Μάκης Απέργης, Διδάκτωρ Αρχαίας Ιστορίας Γενικός Γραμματέας της
Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης Νίκης 24, 105 57 Αθήνα.
Τηλ. 3224944, Fax 3225285, E-mail hspn@hol.gr

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245 , 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσ

Η ΚΕΙ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΠ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Σημασία και παρούσα κατάσταση του Σχοινιά

Ο Σχοινιάς δεν έχει ιδιαίτερη οικολογική ή ιστορική αξία. Άρα γιατί να μην χωροθετηθούν εκεί οι Ολυμπιακές εγκαταστάσεις;

Στην πραγματικότητα ο Σχοινιάς έχει ιδιαίτερη οικολογική αξία, καθώς φιλοξενεί οικοτόπους προτεραιότητας βάσει της Κοινοτικής Οδηγίας για τους Οικοτόπους (όπως το δάσος κουκουναριάς σε αμμοθίνες και το εποχικό έλος), 176 είδη πουλιών, ένα τοπικό ενδημικό είδος ψαριού και σημαντικά είδη χλωρίδας. Η μοναδικότητα του Σχοινιά συνίσταται στο συνδυασμό υγροτοπικών, δασικών και παράκτιων οικοσυστημάτων. Λόγω ακριβώς της ορνιθολογικής του σημασίας ο Σχοινιάς συγκαταλέγεται στις Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά του Birdlife International, ενώ λόγω του δάσους κουκουναριάς η περιοχή έχει περιληφθεί στον κατάλογο Σημαντικών Δασικών Περιοχών του WWF International.

Επιπλέον, ο Σχοινιάς είναι ο τόπος διεξαγωγής μεγάλου τμήματος της Μάχης του Μαραθώνα κατά το 490 π.Χ., η οποία αποτελεί σταθμό για την ιστορία της δημοκρατικής Αθήνας. Από τον Πausanias και τον Ηρόδοτο γνωρίζουμε πως στην παραλία αποβίβαστηκαν οι Πέρσες. Μετά από διαδοχικές μάχες οι οποίες εξελίχθηκαν από το σημερινό Τύμβο μέχρι και το "Μαραθώνιο Άλσος" που αναφέρει ο Αισχύλος (δηλαδή το δάσος), οι εισβολείς Πέρσες τράπηκαν σε φυγή και πολλοί πνίγηκαν στο άλλοτε μεγάλο έλος. Το σημερινό τοπίο που συναντά ο επισκέπτης στο Σχοινιά είναι ίδιο, αν και αισθητά υποβαθμισμένο, με εκείνο της εποχής της μάχης.

Όμως ο Σχοινιάς έχει υποστεί μεγάλη υποβάθμιση.

Αυτό είναι αλήθεια. Στη γενικότερα υποβαθμισμένη Αττική, ο Σχοινιάς δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση. Εκεί λειτουργεί μικρό αεροδρόμιο, υπάρχει εκτεταμένη παράνομη και νόμιμη δόμηση εις βάρος του υγροτόπου και του δάσους και κάθε καλοκαίρι συρρέουν χιλιάδες παραθεριστές.

Όμως το πιο σοβαρό "χτύπημα" για το Σχοινιά ήταν η απόφαση για κατασκευή των ολυμπιακών εγκαταστάσεων στην περιοχή, καθώς μια σειρά από πολύ σημαντικές πρωτοβουλίες της πολιτείας για την προστασία της περιοχής ματαιώθηκαν αμέσως:

- Οι προσπάθειες για ίδρυση Εθνικού Πάρκου, οι οποίες ξεκίνησαν το 1992, "πάγωσαν" το 1996.
- Χρηματοδότηση που εξασφαλίστηκε από το Β' ΚΠΣ για την προστασία και αναβάθμιση του Σχοινιά διοχετεύθηκε αλλού.
- Ο Σχοινιάς εξαιρέθηκε από τον κατάλογο Περιοχών Κοινοτικού Ενδιαφέροντος, ο οποίος υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1996 σε εφαρμογή της Οδηγίας για τους Οικοτόπους.

Οικολογικά

Σημασία και παρούσα κατάσταση του Σχοινιά...

Τα Ολυμπιακά σχέδια και προστασία του Σχοινιά...

Εναλλακτικές...

Η υπόθεση Σχοινιά-Μαραθώνα - Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Νομοθεσία...

Να μείνει σκουπιδότοπος Μαραθώνας...;

Και το κωπηλατοδρόμιο...

Χάρτης Περιοχής

Περί τίνος πρόκειται... (Πληροφορίες)

Επιστολές - Ψηφίσματα...

Ιστορικά - Αρχαιολογικά...

Οικολογικά...

Εσύ συμφωνείς;

Ενέργειες άλλων...

Αρχική Σελίδα

Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ

Τελευταία Νέα

Χρήσιμα links

Φωτογραφικό υλικό

Επικοινωνία

Η ΚΑΙ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΠ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Τα Ολυμπιακά σχέδια και η προστασία του Σχοινιά

Τα Ολυμπιακά σχέδια είναι η μόνη ευκαιρία αναβάθμισης και προστασίας του Σχοινιά. Επίσης, οι τεχνητές λίμνες δεν θα περιβάλλονται από τσιμέντο οπότε αναμένεται να εξελιχθούν σε υδατικό οικοσύστημα που θα προσελκύσει πουλιά. Έτσι θα αυξηθεί η ορνιθοπανίδα της περιοχής.

Μέσα από την κατασκευή των ολυμπιακών εγκαταστάσεων κωπηλασίας και κανό ο Σχοινιάς όχι απλώς δεν θα αναβαθμιστεί αλλά θα υποστεί ανεπανόρθωτη υποβάθμιση.

Ο υγρότοπος του Σχοινιά είναι έλος, στο μεγαλύτερο τμήμα του εποχικό. Η δημιουργία τεχνητών λιμνών θα επιφέρει αλλαγή της κατάστασής του. Έτσι απειλούνται πολλά είδη τα οποία εξαρτώνται από τον εποχικό πλημμυρισμό του με ρηχά νερά. Το επιχείρημα πως σύντομα οι λίμνες θα εξελιχθούν σε σημαντικό οικοσύστημα δεν ισχύει, καθώς μιλάμε για απλές επιφάνειες νερού. Αν μάλιστα αναλογιστεί κανείς πως οι λίμνες θα υπόκεινται σε έλεγχο της βλάστησης (η βλάστηση θα εμποδίζει την κωπηλασία) και θα χρησιμοποιούνται οποιαδήποτε περίοδο του χρόνου, τότε μιλάμε μάλλον για πισίνες παρά για λίμνες.

Ο Σχοινιάς υφίσταται σημαντικές ανθρωπογενείς πιέσεις κυρίως το καλοκαίρι. Το χειμώνα η περιοχή αφήνεται σε μία αργή αλλά ζωτικής σημασίας ανάκαμψη. Καθώς οι ολυμπιακές εγκαταστάσεις θα λειτουργούν όλο το χρόνο, τουλάχιστον κατά την περίοδο τέλεσης διαφόρων διοργανώσεων, η περιοχή θα υφίσταται πρόσθετη πίεση. Στις ήδη πολύ σοβαρές πιέσεις για τουριστική και οικιστική ανάπτυξη τώρα προστίθενται οι ολυμπιακές εγκαταστάσεις οι οποίες από μόνες θα λειτουργήσουν και ως πόλος έλξης επιπλέον οικοδομικής ανάπτυξης.

Όμως το αεροδρόμιο τουλάχιστον θα απομακρυνθεί.

Οι ολυμπιακές εγκαταστάσεις θα καταλάβουν το χώρο του υπάρχοντος αεροδρομίου και θα καταστρέψουν ένα πολύ σημαντικό τμήμα του υγροτόπου το οποίο λειτουργεί ως χώρος διατροφής των πουλιών και καλύπτεται από καλαμιώνες και αρμυρίκια. Οι ολυμπιακές εγκαταστάσεις αποτελούνται από τις δύο τεχνητές λίμνες μήκους 2.500 μ., έναν τετραώροφο και έναν τριώροφο πύργο αφετηρίας και τερματισμού, εστιατόρια, κοιτώνες και άλλες εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης προσωπικοτήτων, αθλητών και θεατών, ελικοδρόμιο, βενζινάδικο, κερκίδες για 15.000 θεατές (μόνιμες και προσωρινές) και χώρους στάθμευσης μέσω μαζικής μεταφοράς.

Οι εγκαταστάσεις έχουν σχεδιαστεί ώστε να είναι φιλικές προς το περιβάλλον και θα εξασφαλίσουν νερό για τον υγρότοπο, ο οποίος ξεραίνεται το καλοκαίρι.

Οι τεχνητές λίμνες δεν θα διασφαλίσουν νερό για τον υγρότοπο. Τοπικά δεν υπάρχουν υδατικοί πόροι για την τροφοδότηση των λιμνών, ιδιαίτερα

Οικολογικά

Σημασία και παρούσα κατάσταση του Σχοινιά...

Τα Ολυμπιακά σχέδια και προστασία του Σχοινιά...

Εναλλακτικές...

Η υπόθεση Σχοινιά-Μαραθωνάκι Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Νομοθεσία...

Να μείνει σκουπιδότοπος Μαραθώνας...;

Και το κωπηλατοδρόμιο...

Χάρτης Περιοχής

Περί τίνος πρόκειται... (Πληροφορίες)

Επιστολές - Ψηφίσματα...

Ιστορικά - Αρχαιολογικά...

Οικολογικά...

Εσύ συμφωνείς;

Ενέργειες άλλων...

Αρχική Σελίδα

Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ

Τελευταία Νέα

Χρήσιμα links

Φωτογραφικό υλικό

Επικοινωνία

κατά τους ζεστούς θερινούς μήνες της Αττικής. Η μοναδική τοπική πηγή είναι η Μακαρία, η οποία τροφοδοτούσε το έλος του Μαραθώνα και εκτράπηκε προς τη θάλασσα το 1932. Όμως τον προηγούμενο Σεπτέμβριο η παροχή της Μακαρίας μηδενίστηκε, όπως συχνά συμβαίνει. Ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε την τροφοδότηση των λιμνών μέσω άντλησης από τον υπόγειο υδροφόρο. Κάτι τέτοιο όμως θα προξενούσε την αύξηση της υφαλμύρισης του υπόγειου υδροφόρου και θα κατέστρεφε το δάσος. Η διαφωνία οργανώσεων και «Αθήνας 2004», οδήγησε την δεύτερη να ανακοινώσει ότι οι λίμνες θα τροφοδοτούνται με νερό από τη λίμνη Μαραθώνα (16 χλμ ΒΔ του Σχοινιά). Πρόκειται για υπόσχεση κακής διαχείρισης των λιγοστών υδατικών πόρων της Αττικής που βεβαίως παραβιάζει το στόχο 3.2.8 της Ατζέντα 21 του Ολυμπιακού Κινήματος, βάσει του οποίου οι διοργανώσεις και η γενικότερη συμπεριφορά των μελών του Ολυμπιακού Κινήματος "δεν θα πρέπει να διακυβεύει τα γενικά υδατικά αποθέματα μιας συγκεκριμένης περιοχής μόνο για την ικανοποίηση των αναγκών της αθλητικής δραστηριότητας".

Ως απόδειξη της δέσμευσης για προστασία του Σχοινιά, το ΥΠΕΧΩΔΕ τελικά χαρακτήρισε την περιοχή ως Εθνικό Πάρκο τον Ιούλιο του 2000. Έτσι ολόκληρη η περιοχή θα προστατευθεί από την ανάπτυξη.

Παρά τον τίτλο του, το «Εθνικό Πάρκο Σχοινιά-Μαραθώνα» δεν αποσκοπεί στην προστασία του Σχοινιά. Μάλλον πρόκειται για παρωδία προστασίας της φύσης καθώς επιτρέπει την κατασκευή των ολυμπιακών εγκαταστάσεων και τις καλύπτει με έναν ανύπαρκτο περιβαλλοντικό μανδύα. Αυτή η υποβάθμιση της σημασίας ενός εθνικού πάρκου δημιουργεί πολύ αρνητικό προηγούμενο για κάθε ελληνική και ευρωπαϊκή προστατευόμενη περιοχή.

Στο άρθρο 3.3 του Προεδρικού Διατάγματος αυτού του εθνικού πάρκου-παρωδία επιτρέπεται η στάθμευση και διέλευση ελαφρών οχημάτων στο δάσος για τη μεταφορά των επισκεπτών. Επιπλέον, το ΠΔ ουσιαστικά δεν προβλέπει μέτρα προστασίας του δάσους πλην των ήδη ισχυόντων με Νομαρχιακή Απόφαση από το 1990. Ουσιαστική απειλή για το δάσος είναι μόνο η έλλειψη βούλησης για εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας.

Στο άρθρο 3.7 επιτρέπεται η κατασκευή και λειτουργία απροσδιόριστου αριθμού αναψυκτηρίων και ταβερνών σε ζώνη μεταξύ του δάσους και του υγροτόπου, ενώ δεν υπάρχουν προστατευτικές διατάξεις για τα λύματα. Άλλο παράδοξο για προστατευόμενη περιοχή είναι η πρόβλεψη στο άρθρο 4 χρήσης χημικών και αεροψεκασμών για λόγους έκτακτης ανάγκης, δηλαδή για καταπολέμηση των εντόμων που θα απειλούν τους επισκέπτες και τους αθλητές, καθώς και για έλεγχο της βλάστησης στις τεχνητές λίμνες.

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245 , 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσ

Η ΚΕΙ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΠ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Εναλλακτικές

Όμως η επιλογή του Σχοινιά βασίστηκε στην καταλληλότητα της περιοχής για φιλοξενεί των συγκεκριμένων αθλημάτων. Υπάρχουν άλλες εναλλακτικές σε απόσταση 100 χλμ από την Αθήνα;

Η επιλογή του Σχοινιά δεν βασίστηκε σε εξέταση εναλλακτικών. Εναλλακτικές εξετάστηκαν μόνο από την ερευνητική ομάδα «Ολυμπιακοί 2004» του ΕΜΠ και από τις τέσσερις περιβαλλοντικές οργανώσεις (το WWF Ελλάς, την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας του Περιβάλλοντος & της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης). Από τις εναλλακτικές που εξετάστηκαν, αυτή της Υλίκης είναι η πιο προσιτή, χωρίς όμως να αποκλείεται και η ύπαρξη άλλων. Σίγουρα οι αρμόδιοι φορείς πρέπει να προχωρήσουν άμεσα σε ολοκληρωμένη εξέταση εναλλακτικών.

Σε απόσταση 77 χλμ από τη θέση του Ολυμπιακού Χωριού, η Υλίκη είναι άνετα προσβάσιμη οδικά και σιδηροδρομικά. Επιπλέον, η Υλίκη είναι λίμνη, δεν υπάρχει αβεβαιότητα για την τροφοδότηση των εγκαταστάσεων με νερό. Η αυξομείωση της στάθμης της αποτελεί μάλλον συνηθισμένο φαινόμενο. Τεχνικά το πρόβλημα έχει αντιμετωπισθεί με την κατασκευή πλωτών εξέδρων. Αυτή η μέθοδος υιοθετήθηκε και στην περίπτωση της λίμνης Lanier, στην Ατλάντα, ώστε να μην υπάρξει αρνητική επίπτωση στο παρόχθιο οικοσύστημα. Αντίθετα, η έλλειψη νερού στο Σχοινιά θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ως πιο σοβαρό πρόβλημα. Επιπλέον, η διοργάνωση αθλημάτων και δραστηριοτήτων αναψυχής είναι συνηθισμένο φαινόμενο για περισσότερες λίμνες υδροδότησης μεγάλων πόλεων στον κόσμο. Τέτοια παραδείγματα υπάρχουν στη Γαλλία (λίμνη Ντερ που υδροδοτεί το Παρίσι) και στις ΗΠΑ. Θυμίζουμε πως η λίμνη Λανιέρ όπου διεξήχθη το άθλημα της κωπηλασίας κατά τους Ολυμπιακούς του 1996 είναι ο κύριος υδροδότης της Ατλάντα. Ειδικά Στην Ελλάδα η απαγόρευση υπάρχει για τις λίμνες υδροδότησης της Αττικής και Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για κοινή υπουργική απόφαση του 1983 (Α5/2280), η οποία εύκολα μπορεί να αναθεωρηθεί.

Τώρα είναι πολύ αργά για οποιαδήποτε αλλαγή χωροθετήσεων.

Οι εναλλακτικές χωροθετήσεις έχουν τεκμηριωθεί από την ομάδα του ΕΜΠ και τις οργανώσεις από τις αρχές του 1998. Άρα οποιαδήποτε καθυστέρηση οφείλεται σε ολιγωρία των αρμόδιων φορέων. Υπάρχει όμως ακόμα χρόνος. Αυτό αποδείχθηκε με την πρόσφατη (4 Φεβρουαρίου 2001) αλλαγή ορισμένων ολυμπιακών χωροθετήσεων.

Οικολογικά

Σημασία και παρούσα κατάσταση του Σχοινιά...

Τα Ολυμπιακά σχέδια και προστασία του Σχοινιά...

Εναλλακτικές...

Η υπόθεση Σχοινιά-Μαραθώνα Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Νομοθεσία...

Να μείνει σκουπιδότοπος Μαραθώνας...;

Και το κωπηλατοδρόμιο...

Χάρτης Περιοχής

Περί τίνος πρόκειται... (Πληροφορίες)

Επιστολές - Ψηφίσματα...

Ιστορικά - Αρχαιολογικά..

Οικολογικά...

Εσύ συμφωνείς;

Ενέργειες άλλων...

Αρχική Σελίδα

Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ

Τελευταία Νέα

Χρήσιμα links

Φωτογραφικό υλικό

Επικοινωνία

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245 , 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσ

Η ΚΕΙ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΠ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΙ

Η υπόθεση Σχοινιά-Μαραθώνα και η Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Νομοθεσία

**Ο Σχοινιάς εξαιρέθηκε από τον ελληνικό κατάλογο Περιοχών
Κοινοτικού Ενδιαφέροντος καθώς ο εθνικός κατάλογος «»[1].**

Ο Σχοινιάς εξαιρέθηκε από τον εθνικό κατάλογο λόγω της ανάληψης της Ολυμπιάδας. Όπως όμως πρόσφατα έκρινε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο σε ανάλογη περίπτωση για το λιμάνι του Μπρίστολ, (Υπόθεση C-371/98) για τη σύνταξη των εθνικών καταλόγων δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα οικονομικά και άλλα κριτήρια της περιοχής. Αυτά μετράνε μόνο στη διαχείριση των περιοχών. Έτσι μια περιοχή όπως ο Σχοινιάς που φιλοξενεί οικοτόπους προτεραιότητας πρέπει να περιληφθεί στον κατάλογο άσχετα από οποιοδήποτε αναπτυξιακό σχέδιο.

Η Πολιτεία έχει αποδείξει μέχρι σήμερα το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της για την προστασία και την ανάδειξη της περιοχής όχι μόνο με την κήρυξή της ως ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ – χαρακτηρισμός που προσδίδει μεγαλύτερη σημασία και προσφέρει περισσότερες δυνατότητες προστασίας από την ένταξη της στις περιοχές NATOURA 2000- αλλά και από τα σταθερά και μεθοδικά βήματα που έχει κινηθεί μέχρι σήμερα με στόχο την διάσωση, την προστασία και την αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και την εφαρμογή του Διατάγματος.[2].

Αυτή είναι η επίσημη θέση του ΥΠΕΧΩΔΕ για την απαλοιφή του Σχοινιά από τον εθνικό κατάλογο προτεινόμενων περιοχών για ένταξη στο δίκτυο Natura 2000. Το επιχείρημα δεν ευσταθεί. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Οδηγίας για τους Οικοτόπους μια περιοχή Κοινοτικού Ενδιαφέροντος είναι "τόπος ο οποίος..... συνεισφέρει σημαντικά στη διατήρηση ή αποκατάσταση ενός τύπου φυσικού οικοτόπου ....". Ο τρόπος προστασίας αποτελεί επιλογή των εθνικών αρχών[3]. Όλα τα εθνικά πάρκα της Ελλάδας είναι ενταγμένα στον εθνικό κατάλογο.

Ο Σχοινιάς είναι πολύ σημαντική περιοχή καθώς φιλοξενεί οικοτόπους προτεραιότητας όπως το δάσος κουκουναριάς και το εποχικό τέλμα, οι οποίοι μάλιστα θα επηρεαστούν αρνητικά από τα ολυμπιακά σχέδια.

Έχει τεθεί το θέμα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή;

Το WWF Ελλάς, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης και Ελληνική Εταιρεία Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατέθεσαν καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάιο 2000. Η καταγγελία αφορά την παραβίαση κοινοτικής νομοθεσίας για την προστασία της φύσης και συγκεκριμένα των Οδηγιών για τους Οικοτόπους και για τα Πουλιά, της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, έχουν κατατεθεί δύο ερωτήσεις ευρωβουλευτών, ενώ η Επίτροπος για το Περιβάλλον κα Wallstrom έχει λάβει σχετική επιστολή την οποία υπογράφουν 10 ευρωβουλευτές.

Οικολογικά

Σημασία και παρούσα κατάσταση του Σχοινιά...

Τα Ολυμπιακά σχέδια και προστασία του Σχοινιά...

Εναλλακτικές...

Η υπόθεση Σχοινιά-Μαραθώνα Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Νομοθεσία...

Να μείνει σκουπιδότοπος Μαραθώνας...;

Και το κωπηλατοδρόμιο...

Χάρτης Περιοχής

**Περί τίνος πρόκειται...
(Πληροφορίες)**

Επιστολές - Ψηφίσματα...

Ιστορικά - Αρχαιολογικά..

Οικολογικά...

Εσύ συμφωνείς;

Ενέργειες άλλων...

Αρχική Σελίδα

Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ

Τελευταία Νέα

Χρήσιμα links

Φωτογραφικό υλικό

Επικοινωνία

[1] ΥΠΕΧΩΔΕ (2000). *"Ελλάδα: Οικολογικό Απόθεμα της Ευρώπης – Εθνική πολιτική για τη Διαχείριση – Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος"*. Παρουσιάστηκε στα ελληνικά ΜΜΕ στις 11 Δεκεμβρίου 2000, δύο ημέρες πριν την επίσκεψη στην Ελλάδα κλιμακίου του νομικού τμήματος της ΓΔ Περιβάλλοντος της ΕΕ.

[2] Δελτίο Τύπου του ΥΠΕΧΩΔΕ με την ευκαιρία της ίδρυσης του "Εθνικού Πάρκου Σχοινιά-Μαραθώνα" και την επίσκεψη της συντονιστικής επιτροπής της ΔΟΕ στην Αθήνα. 17 Αυγούστου 2000.

[3] Άρθρο 6 της Οδηγίας για τους Οικοτόπους.

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245 , 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσ

Η ΚΕΛ ΜΑΡΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΠ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Να μείνει σκουπιδοτόπος ο Μαραθώνας;

Όχι καθόλου! Αντιθέτως, θα πρέπει να γίνει κορωνίδα της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, δηλαδή να συνεχιστεί η απομάκρυνση το αεροδρομίου και των άλλων εγκαταστάσεων, να καθαριστεί η περιοχή από τα μπάζα και τα αυθαίρετα, να ολοκληρωθεί η απαλλοτρίωση του δάσους από κουκουναριές και η αποκατάσταση της ροής της Μακαρίας Πηγής ώστε να τροφοδοτείται φυσικά ο υγρότοπος, να επιστρατευτούν οι δυνάμεις των οικολογικών οργανώσεων καθώς και η τεχνογνωσία που μας προσφέρεται από μεγάλες ξένες οργανώσεις, και το Άλσος που έτσι θα συνέλθει - και όπου θα απαγορευτεί η δόμηση - να κηρυχθεί απαραβίαστο και να αφιερωθεί στους μαραθωνομάχους.

Η πρόθεση της Κυβέρνησης, που εξέφρασε ο κ. Ευθυμίουπουλος κατά τη συζήτηση στοργυλής τραπέζης στα γραφεία της Ελευθεροτυπίας στις 17 Φεβρουαρίου, ότι δηλαδή: "Θέλουμε την συνύπαρξη συστήματος προστασίας και αναψυχής και επιχειρήσεις που να μην είναι κρατικοδίαιτες" αποκαλύπτει ότι ο στόχος της κυβέρνησης δεν είναι άλλος από την εμπορευματοποίηση του χώρου.

Κατά αυτή τη λογική, γιατί όχι και μπαράκι στην Ακρόπολη;;;

Οικολογικά

[Σημασία και παρούσα κατάσταση του Σχοινιά...](#)

[Τα Ολυμπιακά σχέδια και προστασία του Σχοινιά...](#)

[Εναλλακτικές...](#)

[Η υπόθεση Σχοινιά-Μαραθώνα Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Νομοθεσία...](#)

[Να μείνει σκουπιδοτόπος Μαραθώνας...;](#)

[Και το κωπηλατοδρόμιο...](#)

[Χάρτης Περιοχής](#)

[Περί τίνος πρόκειται... \(Πληροφορίες\)](#)

[Επιστολές - Ψηφίσματα...](#)

[Ιστορικά - Αρχαιολογικά...](#)

[Οικολογικά...](#)

[Εσύ συμφωνείς;](#)

[Ενέργειες άλλων...](#)

[Αρχική Σελίδα](#)

[Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ](#)

[Τελευταία Νέα](#)

[Χρήσιμα links](#)

[Φωτογραφικό υλικό](#)

[Επικοινωνία](#)

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245, 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωση

Η ΚΕΙ ΜΕΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Χάρτης Περιοχής

Στον χάρτη, που είναι από τον οδηγό που έχει εκδώσει η Αρχαιολογική Εταιρεία, σημειώνεται με τις δύο συνεχόμενες γραμμές η πιο πιθανή θέση της παρατάξεως των Ελλήνων και με τις διακεκομμένες γραμμές η πιο πιθανή θέση της παρατάξεως των Περσών. Οι Έλληνες διέσχισαν την απόσταση του ενάμισυ περίπου χιλιομέτρου τρέχοντας. Η πρώτη σύγκρουση έγινε στην περσική παράταξη, που δεν είχε μετακινηθεί. Τα περσικά άκρα κλονίστηκαν από την ελληνική επίθεση ενώ το κέντρο προήλασε. Οι Έλληνες στράφηκαν προς τα μέσα και οι Πέρσες βλέποντας τον κίνδυνο να κυκλωθούν, προσπάθησαν να υποχωρήσουν. Η συνοχή του μετώπου τους διαλύθηκε και άρχισε η καταδίωξη. Μεγάλος αριθμός Περσών έπεσε στο Μεγάλο Έλος, όπου οι Έλληνες τους κατέκοψαν. Η λυσσώδестη μάχη δόθηκε μέσα στο δάσος, όπου οι μεν Πέρσες προσπαθούσαν να επιβιβαστούν στα πλοία τους και να φύγουν, οι δε Έλληνες να τους εμποδίσουν. Το μακρόστενο σχέδιο, κόκκινο και διαγραμμισμένο, σημειώνει την θέση όπου η Κυβέρνηση προτίθεται να ανοίξει τις τεχνητές λίμνες του κωπηλατοδρομίου.

Χάρτης της περιοχής του Μαραθώνα

Οικολογικά

Σημασία και παρούσα κατάσταση του Σχοινιά...

Τα Ολυμπιακά σχέδια και προστασία του Σχοινιά...

Εναλλακτικές...

**Η υπόθεση Σχοινιά-Μαραθώνα
Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική
Νομοθεσία...**

**Να μείνει σκουπιδότοπος
Μαραθώνας...**

Και το κωπηλατοδρόμιο...

Χάρτης Περιοχής

**Περί τίνος πρόκειται...
(Πληροφορίες)**

Επιστολές - Ψηφίσματα...

Ιστορικά - Αρχαιολογικά...

Οικολογικά...

Εσύ συμφωνείς;

Ενέργειες άλλων...

Αρχική Σελίδα

Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ

Τελευταία Νέα

Χρήσιμα links

Φωτογραφικό υλικό

Επικοινωνία

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245, 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσ

Η ΚΕΙ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΠ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Εσύ συμφωνείς

Αν συμφωνείς ότι πρέπει να αλλάξει η χωροθέτηση του κωπηλατοδρομίου και να γίνει στον Μαραθώνα Σχοινιά ένα σωστό Άλσος των Μαραθωνομάχων, όπου κελαηδούν τα ίδια πουλιά που αναφέρει και ο Αριστοφάνης, να θάλλουν οι ίδιες κουκουναριές που κάτω απ' τη σκιά τους υπερασπίστηκε την πατρίδα του και την Δημοκρατία ο Αισχύλος, μπορείς να υπογράψεις την **Έκκληση προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για τον Μαραθώνα.**

Έχοντας υπ' όψιν μας την διαμαρτυρία της Ακαδημίας Αθηνών για την σχεδιαζόμενη καταστροφή του ιστορικού πεδίου της μάχης του Μαραθώνα, τις δημοσιευμένες επιστολές της Αρχαιολογικής Εταιρείας, τα πολλά δημοσιεύματα στις ελληνικές εφημερίδες, τα πολλά διαβήματα ελληνικών και ξένων οργανώσεων και προσωπικοτήτων προς τα αρμόδια Υπουργεία και Αρχές, συντασσόμαστε με τους 250 διακεκριμένους ανθρώπους της Τέχνης και των Γραμμάτων που υπέγραψαν σχετική επιστολή προς τον Πρωθυπουργό και προς τον κ. Ρογκ, και κάνουμε έκκληση προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Πρωθυπουργό, την Πρόεδρο του Αθήνα 2004 να αλλάξουν την χωροθέτηση του κωπηλατοδρομίου έτσι ώστε να μην εκτεθεί διεθνώς η πατρίδα μας και να μην ντροπιστούμε και εμείς ανεπανόρθωτα στα μάτια των απογόνων μας.

Το πεδίο της ιστορικής μάχης πρέπει να ευπρεπιστεί και να γίνει ιστορικό και οικολογικό Άλσος.

Όνομα*

Επώνυμο*

Ιδιότητα

e-mail

Τα πεδία με αστερίσκο είναι απαραίτητο να συμπληρωθούν

Υποβολή Καθαρισμός Πεδίου

Περισσότερα...

[Περί τίνος πρόκειται...
\(Πληροφορίες\)](#)

[Επιστολές - Ψηφίσματα...](#)

[Ιστορικά - Αρχαιολογικά..](#)

[Οικολογικά...](#)

[Εσύ συμφωνείς;](#)

[Ενέργειες άλλων...](#)

[Αρχική Σελίδα](#)

[Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ](#)

[Τελευταία νέα](#)

[Χρήσιμα links](#)

[Φωτογραφικό υλικό](#)

[Επικοινωνία](#)

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245 , 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσ

Η ΚΕΙ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΠ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΙ

Τι γράφει ο Τύπος

Μέχρι σήμερα τα δημοσιεύματα για την χωροθέτηση του κωπηλατοδρομίου στον Μαραθώνα έχουν ξεπεράσει τα τριακόσια.

Σε γενικές γραμμές η Ελευθεροτυπία και η Καθημερινή δημοσιεύουν άρθρα των αντιτιθεμένων προς την παρούσα χωροθέτηση – η Κα Μπίστικα, ο Βόλγης, ο Καρκαγιάννης, ο Παντελής Μπουκάλας στις σελίδες τους επανέρχονται διαρκώς και εξετάζουν το θέμα από πολλές πλευρές και με πολλούς τρόπους.

Ο Αδέσμευτος Τύπος, η Αυγή, η Ελεύθερη Ώρα, η Εξουσία, ο Ελεύθερος Τύπος, ο Ριζοσπάστης, η Εστία, η Μακεδονία (της Θεσσαλονίκης) Ή Πελοπόννησος (των Πατρών) η Έρευνα Τρικάλων αναφέρουν τακτικά και με ευνοϊκά σχόλια όλες τις κινήσεις για την διάσωση του βιοτόπου και του ιστορικού πεδίου της Μάχης. Το Μετροράμα και το Σπόρτ Τάϊμ έχουν πλήρη και αμερόληπτη ενημέρωση. Η Ναυτεμπορική έχει αραιά αλλά πολύ καλά τεκμηριωμένα άρθρα.

Η Απογευματινή και η Βραδυνή σπανίως αναφέρονται στο ζήτημα και προσβάλλον μάλλον την κυβερνητική πλευρά όχι όμως κατά σύστημα ούτε αποκλειστικά.

Το Στάτους στα σπάνια δημοσιεύματα του προβάλλει την άποψη ότι τα Ολυμπιακά Έργα θα ωφελήσουν τον Σχοινιά Μαραθώνα.

Τα Νέα μάλλον σιωπούν.

Το Βήμα με τα δημοσιεύματα του τοποθετείται ήπια αλλά επιμόνως προς την κυβερνητική πλευρά, και μάλιστα στην στήλη του Γιάννη Πρετεντέρη.

Οι αθλητικές εφημερίδες και οι σελίδες αθλητισμού στα άλλα φύλλα, φαίνεται να κλίνουν υπέρ της κατασκευής του κωπηλατοδρομίου και να υποτιμούν τα οικολογικά και ιστορικά επιχειρήματα.

[Παλαιότερα Δημοσιεύματα](#)

Περισσότερα...

[Περί τίνος πρόκειται...
\(Πληροφορίες\)](#)

[Επιστολές - Ψηφίσματα...](#)

[Ιστορικά - Αρχαιολογικά..](#)

[Οικολογικά...](#)

[Εσύ συμφωνείς;](#)

[Ενέργειες άλλων...](#)

Αρχική Σελίδα

[Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ](#)

[Τελευταία νέα](#)

[Χρήσιμα links](#)

[Φωτογραφικό υλικό](#)

[Επικοινωνία](#)

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245 , 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσ

Η ΝΕΑ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΠ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Ποιά η Ιστορική σημασία του Μαραθώνα;

Η σελίδα μας θα σας ενημερώνει τακτικά για τα δημοσιεύματα στον Τύπο καθώς και για τα διαβήματα που γίνονται προκειμένου να σωθεί το πεδίο της ιστορικής μάχης του Μαραθώνα και ο υγρότοπός του.

Παρακαλούμε να συγχωρήσετε τα λάθη και τις ατέλειές μας, δεν είμαστε επαγγελματίες ούτε διαθέτουμε τα μέσα ενός Υπουργείου Τύπου. Αλλά με τη δική σας βοήθεια και σε συνδυασμό με τις δικές σας πρωτοβουλίες, θα την δώσουμε γενναία την μάχη για την διάσωση του ιστορικού πεδίου της Μάχης του Μαραθώνα.

Καλούμε όλες τις Εταιρείες, Συλλόγους, Πανεπιστημιακές Σχολές, Σχολεία, Φοιτητικές Οργανώσεις, Μαθητικούς Συλλόγους, Σωματεία, καλούμε κάθε οργανωμένη ομάδα ατόμων που αγαπούν την ελληνική φύση και σέβονται την ελληνική Ιστορία, να λάβει μέρος σ' αυτήν την μάχη με επιστολές προς τους Βουλευτές, με γράμματα στις εφημερίδες, με ψηφίσματα και αποφάσεις - με όποιον τρόπον προτιμήσει ο καθένας για να εκδηλώσει την αντίθεσή του στην καταστροφή του Μαραθώνα.

Αυτό το χρωστούμε σ' εκείνους που έσωσαν το 490 π.Χ. την Δημοκρατία και τον Πολιτισμό, το χρωστούμε σε όλους τους προγόνους μας που έκτοτε έχουν δώσει ανάλογες μάχες - με προχθασινό δείγμα αυτοθυσίας και ηρωισμού τα παλικάρια που θυσιάστηκαν στο Αλβανικό μέτωπο και στα οχυρά της Μακεδονίας αυτοί οι πατεράδες, οι θείοι, τα ξαδέρφια μας είναι οι πιο πρόσφατοι Μαραθωνομάχοι.

Αν έχετε αντιβολίες για ορισμένα σημεία, ρωτήστε μας. Αν θέλετε συγκεκριμένες πληροφορίες, ζητήστε τις και θα σας τις δώσουμε ή θα τις βρούμε για σας. Το μόνο που δεν μπορούμε να σας δώσουμε είναι πίστωση χρόνου - γιατί δεν έχουμε. Οι μπουλντόζες στέκουν έτοιμες να κατασκάψουν την ιστορική μας μνήμη. Παρακαλούμε να μας ανακοινώσετε τις ενέργειές σας στο Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο mio-ee-env@ath.forthnet.gr ή με Φαξ στο 01-3225240 ώστε να τις εντάσουμε στο επόμενο δελτίο μας. Έτσι θα μπορούν να ακολουθήσουν το παράδειγμά σας και άλλοι, θα αποκτούμε όλοι μας συνείδηση του μεγέθους της αντιδράσεως και θα μπορούμε όλοι μαζί να κινούμαστε αποτελεσματικά.

Περισσότερα...

**Περί τίνος πρόκειται...
(Πληροφορίες)**

Επιστολές - Ψηφίσματα...

Ιστορικά - Αρχαιολογικά..

Οικολογικά...

Εσύ συμφωνείς;

Ενέργειες άλλων...

Αρχική Σελίδα

Τι γράφει Ο ΤΥΠΟΣ

Τελευταία νέα

Χρήσιμα links

Φωτογραφικό υλικό

Επικοινωνία

© Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, Πλάκα, 10558, Αθήνα

Τηλ. (01) 32 25 245, 32 26 693, Fax. (01) 32 25 240

Ενημέρωσε

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Τριπόδων 28 Αθήνα 105 58 Τηλ.: 32 25 245, 32 26 693 Fax: 32 25 240
e-mail: mio-ee-env@ath.forthnet.gr

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Ξενοδοχείο «CARAVEL», Τετάρτη 13 Ιουνίου 2001

Ομιλία του Προέδρου κ. Κ. Καρρά

Εξ' ορισμού μπορεί να υπάρχει μόνον ένα σημείο στον κόσμο όπου για πρώτη φορά στην ιστορία μια αμυνόμενη δημοκρατία κέρδισε μια νίκη έναντι μιας επεκτατικής απολυταρχίας. Αυτός ο τόπος συμβαίνει να είναι ο Μαραθώνας και το γεγονός αυτό συνιστά την απόλυτη μοναδικότητά του.

Στην Βίβλο της Γενέσεως λέχθηκε στον Αβραάμ «ενευλογηθήσονται εν σοι πάσαι αι φυλαί της γης». Έτσι και στα καμμένα κόκκαλα που καλύφθηκαν στον εκεί Τύμβο, ενευλογήθηκαν όλοι οι μετέπειτα αγωνιστές για την δημοκρατία και την ελευθερία ανά τον κόσμο. Και γι' αυτόν τον λόγο, δεν πρέπει να εκπλήσσει κανέναν Έλληνα το παγκόσμιο ενδιαφέρον για την τύχη του Μαραθώνα. Το θέμα δεν αφορά μόνον εμάς, αφορά όλους όσους πιστεύουν στην δημοκρατία, τον σημερινό Πέρση δημοκράτη εξ ίσου με τον σημερινό Έλληνα. Εύλογα λοιπόν οι διαμαρτυρίες για την πρόταση χωροθετήσεως κωπηλατοδρομίου στον Μαραθώνα ήλθαν όχι μόνον απ' όλη την Ευρώπη και από την Αμερική, αλλά ακόμα από την Αίγυπτο και το Πακιστάν. Το μόνο θέμα που μένει ανοιχτό είναι το εξής: Εμείς, η σημερινή Ελληνική κοινωνία, θα συνειδητοποιήσουμε το μέγεθος της ευθύνης μας;

Προσεκτική ανάγνωση των αρχαίων κειμένων μας επιβεβαιώνει ότι ο χώρος είχε και τότε οικολογική ιδιαιτερότητα. Είναι σαφές από την περιγραφή του Ηροδότου και από τις τοιχογραφίες στην Ποικίλη Στοά, που εικονογραφήθηκαν εν όσω ζούσαν ακόμα πολλοί από τους Μαραθωνομάχους και που περιγράφηκαν τον 2ο μ.Χ αιώνα από τον Πausανία, ότι η μάχη άρχισε στην πεδιάδα, πιθανότατα στην ευρύτατη, γύρω από τον Τύμβο, περιοχή, με την αντιπαράθεση 11.000 Ελλήνων και 20.000 έως 30.000 Περσών αλλά ότι η φυγή των Περσών έγινε μέσα από το έλος. Εκεί σκοτώθηκαν οι περισσότεροι από τους 6.400 Πέρσες που έχασαν τη ζωή τους στην μάχη έναντι μόλις 192 Ελλήνων νεκρών. Στόχος των Περσών ήταν βέβαια να φτάσουν τα πλοία τους που ήταν αραγμένα στην αμμουδιά. Η μάχη συνεχίστηκε μέχρι και εκεί, και όπως γράφει ο Ηρόδοτος, οι Αθηναίοι κατάφεραν να αιχμαλωτίσουν επτά Περσικά πλοία.

Στον Μαραθώνα βρίσκομε λοιπόν δύο μοναδικότητες. Η μια αφορά την πρώτη νίκη μιας δημοκρατίας έναντι μιας επεκτατικής απολυταρχίας. Η δεύτερη πηγάζει από την ιστορικό-οικολογική ενότητα της ευρύτερης περιοχής της μάχης τότε όπως και σήμερα. Μόνη της, η οικολογική σημασία του υδροβιότοπου Σχοινιά, με τα 176 είδη πουλιών που τον επισκέπτονται και το σπάνιο πευκοδάσος κουκουναριών, ένα από μόλις τρία παραδείγματα στην χώρα μας, θα απαιτούσε την προστασία της περιοχής. Γι' αυτόν τον λόγο άλλωστε η Ευρωπαϊκή Ένωση, που έχει ήδη νομοθεσία για την προστασία πουλιών και σπάνιων ειδών, όχι όμως ιστορικών χώρων, έδωσε χρήματα το 1993 για την αναβάθμιση του τόπου, χρήματα που όμως διοχετεύθηκαν αλλού. Γι' αυτόν τον λόγο επίσης προτάθηκε το 1995 από Έλληνες επιστήμονες, να συμπεριληφθεί ο Σχοινιάς στον

κατάλογο Natura 2000. Διαγράφηκε όμως από τον εν λόγω κατάλογο των προτάσεων μόλις οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 ανατέθηκαν στην Αθήνα.

Έχοντας διαπιστώσει την διπλή μοναδικότητα του χώρου αυτού, είμαστε υποχρεωμένοι να δώσουμε απάντηση σε δύο καίρια ερωτήματα. Πρώτον, ποια είναι η ορθή αντιμετώπισή του; Από καιρό οι συνεργαζόμενες περιβαλλοντικές οργανώσεις – η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και το WWF Ελλάς, όπως επίσης η Αρχαιολογική Εταιρεία, έχουν προτείνει την ανακήρυξη της ευρύτερης περιοχής Μαραθώνα/Σχοινιά ως εθνικού, ιστορικο-οικολογικού πάρκου, χωρίς βέβαια να υποτιμούμε τις δυσκολίες του εγχειρήματος.

Στην Αμερική, το Γκέτυσμπεργκ χώρος της γνωστής μάχης του 1863, επίσης σημαδιακή για την ιστορία της δημοκρατίας, κυρίως εξ' αιτίας της ιστορικής ομιλίας του Λίνκολν μετά την μάχη, αποτελεί εθνικό ιστορικό πάρκο όπου δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στα φυσικά και οικολογικά στοιχεία της περιοχής. Υπάρχουν πολλά άλλα τέτοια ιστορικά πάρκα και στην Αμερική και στην Ευρώπη.

Το Γκέτυσμπεργκ βέβαια, ανήκει στο Αμερικανικό δημόσιο από το 1895, και διοικείται από την Υπηρεσία Εθνικών Πάρκων από το 1933. Προφανώς οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν διαθέτουν το πλήθος των αρχαιολογικών χώρων ή των αρχαίων μνημείων που έχει η δική μας χώρα, οπότε έδωσαν ιδιαίτερη σημασία στην προστασία χώρων όπου έγιναν μάχες ή άλλα γεγονότα σημαντικά για την ιστορία τους και έχουν αναπτύξει ιδιαίτερη τεχνογνωσία στον τομέα αυτόν. Στην δεκαετία 1990-2000 όμως έγινε μια ευρύτερη συζήτηση για το μέλλον του Γκέτυσμπεργκ. Παρόλο που οι Αμερικάνοι θεωρούνται ως κοινωνία κατ' εξοχήν συνδεδεμένη με την ελεύθερη και ιδιωτικοποιημένη οικονομία, η απόφαση τους ήταν κατάφωρα αρνητική για οποιαδήποτε ιδιωτική κερδοσκοπική αξιοποίηση του χώρου αυτού έστω για να επιτύχουν την αναβάθμισή του. Δημιουργήθηκε μη κερδοσκοπικός οργανισμός για να επιτευχθεί ο στόχος της αναβάθμισης.

Σημειώνω επίσης ότι στην περίπτωση του Γκέτυσμπεργκ η αναβάθμιση αναμένεται να φέρει στην γειτονική πόλη αύξηση εσόδων περίπου 21.5% ή περίπου \$24 εκ. κατ' έτος που αποδεικνύει ότι ήδη υπάρχουν έσοδα που υπερβαίνουν τα \$100 εκ. Κακώς λοιπόν επείσθησαν οι τοπικές αρχές του Μαραθώνα ότι το κωπηλατοδρόμιο, χώρος αγωνίσματος για το οποίο δεν έχουμε ιδιαίτερα ισχυρή παράδοση στην χώρα μας, είναι ο μοναδικός τρόπος για την λύση του οικονομικού προβλήματος της περιοχής. Ένα εθνικό, ιστορικό - οικολογικό πάρκο θα μπορούσε να φέρει πολλούς περισσότερους επισκέπτες, ιδιαίτερα εάν ταυτόχρονα δημιουργείτο κοντά στην είσοδό του ένα μουσείο της μάχης και της επιρροής της στην μετέπειτα ιστορία της δημοκρατίας, αρχαίας και νεωτέρας. Με λίγα λόγια η εκσυγχρονιστική, συμφέρουσα, λύση είναι εκείνη που συνάδει με τις σωστές πολιτιστικές και περιβαλλοντικές αρχές.

Το δεύτερο ερώτημα στο οποίο πρέπει να απαντήσουμε είναι και το πιο δύσκολο. Εάν η σημασία του χώρου είναι τόσο μοναδική και εάν δεν συντρέχουν λόγοι οικονομικής σκοπιμότητας που μας κωλύουν να αποφασίσουμε να αντιμετωπίσουμε τα εμπόδια, τα οποία σίγουρα υπάρχουν, για την δημιουργία ενός τέτοιου ιστορικού – οικολογικού πάρκου, γιατί τότε καθυστερούμε σαν κοινωνία να πάρουμε αυτή την επιβεβλημένη απόφαση;

Το βασικό λάθος έγκειται, πιστεύω, στον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία μας αντιμετώπισε την διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων. Από την αρχή δόθηκε έμφαση στην τεχνική πλευρά του εγχειρήματος, δηλαδή στην έγκαιρη προετοιμασία των έργων. Για να μεγιστοποιήσουμε τις πιθανότητες έγκαιρης ολοκλήρωσής των, αποφύγαμε τον δημόσιο διάλογο και για τις χωροθετήσεις ως και για το πολιτιστικό νόημα και τις περιβαλλοντικές προεκτάσεις των Ολυμπιακών Αγώνων. Όλες οι αποφάσεις λήφθηκαν σε κλειστό κύκλο και πέρασαν από την πολιτική ηγεσία ως περίπου εθνική επιταγή. Ο λόγος δεν δόθηκε ποτέ στην κοινωνία των πολιτών.

Αναμενόμενο ήταν λοιπόν το αποτέλεσμα –να παραπονούνται σήμερα μερικοί αρμόδιοι ότι κανείς δεν τους είπε έγκαιρα ποιές και πόσες είναι οι αντιρρήσεις, και άλλοι πάλι να ισχυρίζονται ότι καθυστερήσαμε επικίνδυνα. Ο δε Υπουργός Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων έφθασε στο σημείο να υποστηρίξει ότι οι περιβαλλοντικές οργανώσεις πρέπει να έχουν εναντιωθεί στο κωπηλατοδρόμιο διότι στην πραγματικότητα είναι αντίθετες με την διεξαγωγή των Αγώνων στην Αθήνα.

Η πραγματικότητα είναι ότι τουλάχιστον όσον αφορά την οικολογική πλευρά οι αντιρρήσεις προβλήθηκαν έντονα και έγκαιρα. Αυτό που πληρώνουμε σαν κοινωνία είναι η έλλειψη σωστών διαδικασιών λήψεως χωροθετικών αποφάσεων, που απαιτούν ευρύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, όχι μόνον δεν αντιτάχθηκαν στους Αγώνες, αλλά επανειλημμένως προέβαλαν εναλλακτικές λύσεις όπως την Υλίκη για προσωρινή εγκατάσταση κωπηλατοδρομίου ή το Ελληνικό για μόνιμη, και όχι μόνον αυτές. Οι αρχές όμως αρνήθηκαν να τις εξετάσουν, θεωρώντας το θέμα ως αποκλειστικά δικό τους.

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να τονίσω ότι υπάρχει σαφής διαφορά μεταξύ κομματικής πολιτικής και της πολιτικής που ασκείται από τα διάφορα τμήματα της κοινωνίας των πολιτών. Η δεύτερη δεν ασχολείται εξ ορισμού με την απόκτηση της εξουσίας και ως εκ τούτου μπορεί να αποφεύγει θέσεις που επηρεάζονται από την πολιτική συγκυρία. Η περιβαλλοντική κίνηση και οι πολιτιστικές οργανώσεις της χώρας προσπαθούν, και σ' αυτήν την περίπτωση πιστεύω επέτυχαν, να δώσουν ένα στίγμα συνέπειας στις αρχές τους και υπευθυνότητας στον χειρισμό της υπόθεσης. Πρότειναν εναλλακτικές λύσεις, πρόβαλλαν την ανάγκη να προχωρήσουμε ως στοιχείο της πολιτιστικής Ολυμπιάδος στο δύσκολο και δαπανηρό εγχείρημα της δημιουργίας ενός ιστορικού – οικολογικού πάρκου στην ευρύτερη περιοχή, πάρκου που θα συνδέεται με το δημοφιλέστερο παγκόσμιο άθλημα των αγώνων, αλλά απέρριψαν σθεναρά και με βάσιμα επιχειρήματα τις θέσεις των αρμόδιων, απ' όποια πολιτική παράταξη και αν προέρχονται.

Δεν έχουμε υπόνοιες για το ποιά είναι τα κίνητρα εκείνων που υποστηρίζουν την συγκεκριμένη χωροθέτηση του Κωπηλατοδρομίου. Επικροτούμε τα λίγα μέτρα βελτιώσεως που απορρέουν από τις επίσημες προτάσεις, όπως είναι η κατάργηση του μικρού αεροδρομίου. Από την άλλη πλευρά ενώ δεν αμφισβητούμε ότι σήμερα υφίσταται ένα πρόβλημα εξ' αιτίας της υποβάθμισης της περιοχής, διαπιστώνουμε ότι οι ίδιες οι αρχές έχουν το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης γι' αυτή την υποβάθμιση και δεν πιστεύουμε ότι οι προτάσεις τους αρμόζουν είτε με την ιστορική είτε με την οικολογική σημασία της περιοχής. Τέλος, δεν πήραμε μια απόλυτη θέση κατά των πολιτιστικών αρχών που οδήγησαν στην εκπόνηση των επισήμων προτάσεων. Αναγνωρίζουμε δηλαδή ότι η άθληση, η διασκέδαση και η ανάπτυξη είναι αξίες σημαντικές και ότι αρμόζουν με την χωροθέτηση του Κωπηλατοδρομίου είτε προσωρινά στην Υλίκη είτε μόνιμα π.χ. στο Ελληνικό.

Το βασικότατο σημείο διαφοράς, είναι ότι εμείς προτάσσουμε άλλες πολιτιστικές και ηθικές αρχές ως αναγκαίες για την υγεία της ελληνικής και της παγκόσμιας κοινωνίας και ως πρέπουσες για την μοναδική περίπτωση του Μαραθώνα.

Πρώτον, την αξία του ανθρώπου ως υπεύθυνου διαχειριστή του πλανήτη που σέβεται τα άλλα ζώα και τα στοιχεία της φύσης και δεν προσπαθεί να συμβιβάσει τα ασυμβίβαστα, δηλαδή ένα εθνικό οικολογικό πάρκο με ένα μεγάλο έργο ανάπτυξης.

Δεύτερον, την αξία του ανθρώπου ως ελεύθερου πολίτη που σέβεται απόλυτα τον τρόπο του πρώτου σημαδιακού θριάμβου της δημοκρατίας, χωρίς τον οποίον δεν θα υπήρχαν όλοι οι μεταγενέστεροι, μηδὲ των μνημείων της Ακροπόλεως εξαιρουμένων, και που σε σχέση με αυτόν τον χώρο θέτει τον σεβασμό για την δημοκρατία πιο πάνω από την άθληση, πολύ πάνω από την διασκέδαση και απείρως πιο πάνω από την ανάπτυξη με την έννοια της κατασκευής μεγάλων έργων.

Τέλος, την αξία του ανθρώπου ως υπαρξιακά ελεύθερου όντος που ορίζει ο ίδιος την προτεραιότητα των αρχών τις οποίες αποφασίζει να υπηρετήσει με την ζωή του, αλλά και με τον θάνατό του. Η απόφαση, αίφνης, του πολέμαρχου Καλλιμάχου να συνταχθεί με την πιο επικίνδυνη στρατηγική, εκείνη του Μιλτιάδη, έφερε την νίκη στους Αθηναίους και δικαίωσε την δημοκρατία, στον ίδιο όμως έφερε τον θάνατο. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι εδώ, γύρω από τον Μαραθώνα, αντιμετωπίζουμε κρίση αρχών. Θέλαμε να αποφύγουμε θέματα υπαρξιακά στην διοργάνωση των Ολυμπιακών και να τα αντιμετωπίσουμε απλώς ως θέματα τεχνικά. Να όμως, που παρά τις προσπάθειές μας, μας τέθηκε ένα όντως βασικό υπαρξιακό θέμα. Ποιές αρχές έχουν προτεραιότητα; Και εάν έχουν προτεραιότητα η άθληση, η διασκέδαση και η ανάπτυξη, ποιά δικαιολογία απομένει για την εκ μέρους των σημερινών Ελλήνων διοργάνωση των Αγώνων; Στην τεχνική μας αρτιότητα και οργάνωση στηρίχθηκαν και στηρίζονται κυρίως οι Έλληνες; Ή σε κάποιες πολιτιστικές, πολιτικές και υπαρξιακές αξίες;

Ευτυχώς υπάρχουν πρόσφατα και ελπιδοφόρα σημεία. Επικροτούμε την πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού κ. Ευάγγελου Βενιζέλου για την χωροθέτηση του slalom εκτός περιοχής Μαραθώνος. Ασφαλώς το έργο μπορεί να εκτελεσθεί πιο γρήγορα εάν χωροθετηθεί σε χώρο ήδη εγκαταλειμμένο και που ανήκει στο Δημόσιο. Σημειώνουμε επίσης, ότι το κόστος του Κωπηλατοδρομίου στον Σχοινιά – Μαραθώνα συνεχώς ανεβαίνει, ίσως να φθάνει ήδη και τα 50 δις, ενώ οι οικονομικοί υππουργοί εύλογα προβληματίζονται για την χρησιμότητα της ανάληψης ενός τέτοιου τεραστίου κόστους.

Όμως αυτά τα ελπιδοφόρα σημεία δεν αρκούν. Μόνον όταν ο κάθε υπεύθυνος πολίτης που προβληματίζεται επάνω στο θέμα αρχίζει να διατυπώνει την γνώμη του δυναμικά, προφορικά και γραπτά, αποτεινόμενος σε όλους τους παράγοντες με τους οποίους έρχεται σε επαφή, όπως π.χ. με τους βουλευτές της περιοχής του, τότε μόνο θα φθάσουμε στα ποθητά αποτελέσματα: την επικράτηση δηλαδή του σεβασμού για την ιστορία της δημοκρατίας, την επικράτηση των πιο προηγμένων δημοκρατικών αξιών που ενσαρκώνονται στην κοινωνία των πολιτών και την οικολογική αναβάθμιση του Μαραθώνα-Σχοινιά.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΥΠΟΓΡΑΦΩΝ

Υποστηρίξτε τώρα την προσπάθεια του WWF Ελλάς
για Ολυμπιακούς Αγώνες που σέβονται το περιβάλλον

**Συμπληρώστε τα στοιχεία σας στην επιστολή και στείλτε την στο
WWF Ελλάς.**

Προς: Δρ Ζακ Ρόγκ
Αντιπρόεδρο
Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή
1007 Λωζάννη

Αγαπητέ κ. Ρόγκ.

Με αυτή την ανοιχτή επιστολή επιθυμούμε να επιστήσουμε την
προσοχή σας στην επιτακτική ανάγκη αποφυγής της υποβάθμισης του
φυσικού περιβάλλοντος από την χωροθέτηση, κατασκευή και
λειτουργία των εγκαταστάσεων για την Ολυμπιάδα του 2004 στην
Αθήνα.

Η περίπτωση του Σχοινιά, τον οποίο η ΔΟΕ έχει εγκρίνει ως τόπο
κατασκευής του κέντρου κωπηλασίας, μας ανησυχεί ιδιαίτερα. Ο
Σχοινιάς είναι ένα από τα τελευταία καταφύγια βιοποικιλότητας στην
Αττική και φιλοξενεί μία ποικιλία από σημαντικούς οικοτόπους. Λόγω
της φυσικής ομορφιάς της η περιοχή έχει υποστεί εμφανή
υποβάθμιση κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Τα αναπτυξιακά σχέδια για
την Ολυμπιάδα του 2004 απειλούν το Σχοινιά με μη-αντιστρεπτή
καταστροφή. Επιπλέον, η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να
κηρύξει την περιοχή "εθνικό πάρκο" προωθώντας παράλληλα τόσο
σοβαρές αναπτυξιακές επεμβάσεις, υποβαθμίζει τη σημασία ενός
εθνικού πάρκου και διακυβεύει το μέλλον όλων των
προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα.

Πιστεύουμε πως οι ανησυχίες της ΔΟΕ σχετικά με τις
περιβαλλοντικές επιδόσεις των Ολυμπιακών Αγώνων, όπως
εκφράστηκαν από το 3ο Παγκόσμιο Συνέδριο της ΔΟΕ για τον
Αθλητισμό και το Περιβάλλον, θα παραμείνουν κενό γράμμα
τουλάχιστον στην περίπτωση της Αθήνας αν δεν υπάρξει
ολοκληρωμένη αναθεώρηση των περιβαλλοντικά επιζήμιων
χωροθετήσεων για την Ολυμπιάδα του 2004.

Είναι γεγονός ότι η ΔΟΕ συχνά ασκεί επιρροή προς τις οργανωτικές
επιτροπές για μία ποικιλία από θέματα άσχετα με το φυσικό
περιβάλλον και την ποιότητα ζωής στην πόλη. Καλούμε λοιπόν τη

ΔΟΕ να προωθήσει Ολυμπιακούς Αγώνες που σέβονται το φυσικό περιβάλλον, προτρέποντας την ελληνική κυβέρνηση να αναζητήσει εναλλακτικές για τις περιβαλλοντικά επιζήμιες χωροθετήσεις.

Με τιμή.

ΟΝΟΜΑ

ΕΠΩΝΥΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΠΟΛΗ

E-mail

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

ΑΚΥΡΩΣΗ

WWF [Home](#)

Copyright & copy; 1999 WWF Greece
ALL RIGHTS RESERVED.

Κεντρική Σελίδα

Η Ορνιθολογική

Δραστηριότητες

Επικοινωνία

Βιβλιοθήκη

Οιωνός

Νέα

Ο κόσμος
των πουλιών

Ελληνικοί βιότοποι

Βοηθήστε τα
πουλιά

Αναζήτηση

ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ 2004: ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

➡ ➡ [Απευθείας στο μήνυμα διαμαρτυρίας](#)

Τον Απρίλιο του 1998 το WWF Ελλάς σε συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης και την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς ξεκίνησε εκστρατεία για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της Ολυμπιάδας του 2004.

Πρόκειται για συντονισμένη προσπάθεια διαλόγου με τους αρμόδιους φορείς και ενημέρωσης των πολιτών για την ανάγκη αλλαγής επιλεγμένων περιβαλλοντικά επιζήμιων για την Αττική χωροθετήσεων ολυμπιακών έργων.

Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας οι περιβαλλοντικές οργανώσεις έχουν προτείνει εναλλακτικές χωροθετήσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην περίπτωση του Σχοινιά, όπου σχεδιάζεται η κατασκευή του κέντρου κανό ? κωπηλασίας - σλάλομ.

Ο Σχοινιάς αποτελεί ένα από τα τελευταία καταφύγια βιοποικιλότητας της Αττικής και ένα πολύτιμο ελληνικό παράκτιο οικοσύστημα το οποίο συνδυάζει σημαντικούς δασικούς, υγροτοπικούς και θαλάσσιους οικοτόπους.

Η περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά και έχουν καταγραφεί 176 είδη πουλιών. Επίσης ο Σχοινιάς φιλοξενεί πολλά σπάνια και ενδημικά είδη χλωρίδας, ένα τοπικό ενδημικό είδος ψαριού και ένα από τα τρία τελευταία ελληνικά δάση κουκουναριάς σε αμμοθίνες (οικότοπος προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Δυστυχώς όμως παρά την ομορφιά και την ιστορικότητά του ο Σχοινιάς έχει ήδη υποστεί σοβαρή υποβάθμιση.

Μέσα από την κατασκευή και λειτουργία των ολυμπιακών εγκαταστάσεων ο Σχοινιάς κινδυνεύει με μη-αντιστρεπτή καταστροφή. Το έργο με τις τεχνητές λίμνες κωπηλασίας και τις μεγάλης κλίμακας κτιριακές εγκαταστάσεις θα κατασκευαστεί σε κομμάτι του υγροτόπου.

Οι εγκαταστάσεις έχουν σχεδιαστεί για 13.000 θεατές και θα λειτουργούν όλο το χρόνο αυξάνοντας τις ανθρωπογενείς πιέσεις δυσανάλογα προς την οικολογική σημασία της περιοχής.

Επιπλέον, δεν περιορίζονται οι όροι δόμησης, επιτρέπεται η κατασκευή και λειτουργία ταβερνών και αναψυκτηρίων, ενώ στην περιοχή θα επιτρέπονται οι αεροψεκασμοί και η στάθμευση λεωφορείων σε δασική περιοχή.

Για να αποδείξει τη συμβατότητα των ολυμπιακών έργων με την προστασία της φύσης, το ΥΠΕΧΩΔΕ αποφάσισε να κηρύξει την περιοχή εθνικό πάρκο. Το WWF Ελλάς, η Ορνιθολογική και οι συνεργαζόμενες περιβαλλοντικές οργανώσεις θεωρούν απαράδεκτη αυτή τη μεθόδευση και πιστεύουν πως πλέον δεν κινδυνεύει μόνο ο Σχοινιάς αλλά και κάθε ελληνική προστατευόμενη περιοχή.

Δυστυχώς, εξακολουθεί να απουσιάζει κάθε μέριμνα για αποφυγή καταστροφής της αττικής φύσης και για αναβάθμιση περιβαλλοντικά υποβαθμισμένων περιοχών. Έτσι τα έργα χωροθετούνται σε κάποιους από τους τελευταίους «πράσινους πνεύμονες» της Αττικής, σε περιοχές δηλαδή με οικολογική αλλά δυστυχώς και οικονομική σημασία. Επιπλέον απουσιάζει και κάθε διάθεση για δημοκρατικό διάλογο και κοινωνική συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Το WWF Ελλάς, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και οι συνεργαζόμενες περιβαλλοντικές οργανώσεις δηλώνουν απερίφραστα πως θα συνεχίσουν να αγωνίζονται για την αποφυγή περιβαλλοντικής υποβάθμισης από τα ολυμπιακά έργα, προτείνοντας λύσεις οι οποίες συμβάλλουν στην αναβάθμιση περιβαλλοντικά προβληματικών περιοχών της Αττικής, θα έχουν χαμηλότερο κόστος και θα είναι πιο γρήγορα υλοποιήσιμες.

Μπορείτε να **υποστηρίξετε την εκστρατεία διαμαρτυρίας** ενάντια τη συγκεκριμένη χωροθέτηση των έργων **στέλνοντας το παρακάτω μήνυμα** στον Dr Jacques Rogge, President, European Olympic Committee

Στείλτε το μήνυμα διαμαρτυρίας

Όνομα: (*)

Επίθετο: (*)

E-mail:

(*) το όνομα και το επίθετο είναι απαραίτητο να συμπληρωθούν

Ακολουθεί η μετάφραση του κειμένου διαμαρτυρίας που θα σταλεί:

Αγαπητέ κ. Ρόγκ.

Με αυτή την ανοιχτή επιστολή επιθυμούμε να επιστήσουμε την προσοχή σας στην επιτακτική ανάγκη αποφυγής της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος από την χωροθέτηση, κατασκευή και λειτουργία των εγκαταστάσεων για την Ολυμπιάδα του 2004 στην Αθήνα.

Η περίπτωση του Σχοινιά, τον οποίο η ΔΟΕ έχει εγκρίνει ως τόπο κατασκευής του κέντρου κωπηλασίας, μας ανησυχεί ιδιαίτερα. Ο Σχοινιάς είναι ένα από τα τελευταία καταφύγια βιοποικιλότητας στην Αττική και φιλοξενεί μία ποικιλία από σημαντικούς οικοτόπους. Λόγω της φυσικής ομορφιάς της η περιοχής έχει υποστεί εμφανή υποβάθμιση κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

Τα αναπτυξιακά σχέδια για την Ολυμπιάδα του 2004 απειλούν το Σχοινιά με μη-αντιστρεπτή καταστροφή. Επιπλέον, η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να κηρύξει την περιοχή "εθνικό πάρκο" προωθώντας παράλληλα τόσο σοβαρές αναπτυξιακές επεμβάσεις, υποβαθμίζει τη σημασία ενός εθνικού πάρκου και διακυβεύει το μέλλον όλων των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα.

Πιστεύουμε πως οι ανησυχίες της ΔΟΕ σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των Ολυμπιακών Αγώνων, όπως εκφράστηκαν από το 3ο Παγκόσμιο Συνέδριο της ΔΟΕ για τον Αθλητισμό και το Περιβάλλον, θα παραμείνουν κενό γράμμα τουλάχιστον στην περίπτωση της Αθήνας αν δεν υπάρξει ολοκληρωμένη αναθεώρηση των περιβαλλοντικά επιζήμιων χωροθετήσεων για την Ολυμπιάδα του 2004.

Είναι γεγονός ότι η ΔΟΕ συχνά ασκεί επιρροή προς τις οργανωτικές επιτροπές για μία ποικιλία από θέματα άσχετα με το φυσικό περιβάλλον και την ποιότητα ζωής στην πόλη. Καλούμε λοιπόν τη ΔΟΕ να προωθήσει Ολυμπιακούς Αγώνες που σέβονται το φυσικό περιβάλλον, προτρέποντας την ελληνική κυβέρνηση να αναζητήσει εναλλακτικές για τις περιβαλλοντικά επιζήμιες χωροθετήσεις.

Με τιμή.

[Όνομα]

Αποστολή διαμαρτυρίας

[Κεντρική σελίδα](#) | [Ελληνική ορνιθολογική Εταιρεία](#) | [Εκδηλώσεις](#) | [Επικοινωνία](#) | [Βιβλιοθήκη](#) | [Οικονόμ](#)

[Νέα](#) | [Ο κόσμος των πουλιών](#) | [Ελληνικοί βιότοποι](#) | [Βοηθήστε τα πουλιά](#) | [Αναζήτηση](#)

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Εμμ. Μπενάκη 53, 10681, Αθήνα, Τηλ/Fax. (01) 3301167, 3811271, e-mail: birdlife-gr@ath.forthnet.gr

Καστρισιού 8, 54623, Θεσσαλονίκη, Τηλ. (031) 244245 - Fax (031) 256774, e-mail: birdlife-gr@the.forthnet.gr

[Σχετικά με αυτές τις σελίδες](#)

Copyright © 2000 Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩΝΑ/ΣΧΙΝΙΑ

Η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία της Φύσης, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και το WWF Ελλάς καλούν όλους τους ανθρώπους του πνεύματος και της τέχνης που υπέγραψαν την επιστολή προς τον Πρωθυπουργό για τη σωτηρία του Μαραθώνα/Σχινιά για να τους ανακοινώσουν τις μέχρι τώρα ενέργειες που έγιναν και να συζητήσουν ιδέες για περαιτέρω δράση. Ευπρόσδεκτοι είναι και όλοι εκείνοι που για λόγους ανεξάρτητους από τη θέλησή τους δεν υπέγραψαν τότε αλλά θέλουν να συνεργαστούν στο εξής.

Η παρουσίαση της οικολογικής πλευράς του θέματος θα γίνει από τους κ. Κ. Βασιλάκη, Δ. Καραβέλλα, Μ. Σκούλλο

*

Η παρουσίαση της ιστορικής πλευράς του θέματος θα γίνει από τους κ. Β. Δωροβίνη, Κ. Καρρά, Λ. Κόλλα

Θα ακολουθήσει συζήτηση

Τετάρτη 14 Μαρτίου 2001, στις 12.00

Ίδρυμα Γουλανδρή Χορν (Μάρκου Αυρηλίου 5, πλατεία Αέρηδων, Πλάκα, τηλ. 3219196)

Τηλ. Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς: 3225245, 3226693
Τηλ. Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία της Φύσης
3224944

Olympic Rowing and Canoeing Centre at Schinias

Position in relation to European Law according to the Royal Society for the Protection of Birds (RSPB)

The construction of the Olympic Rowing and Canoeing Centre at Schinias is in breach of European Law for the following reasons:

1. The European Habitats and Birds Directives specifically provide for the protection of special areas which are important (i) natural habitat types and (ii) habitats for certain animals and birds.
  - Habitat types: Schinias contains at least 6 important habitat types which are protected under the Habitats Directive, including some 'priority habitats' which are subject to the strictest protection regime of the Habitats Directive.
  - Animals/birds: Schinias is also home to at least 110 species of birds which are protected by the Birds Directive. Examples are glossy ibis, marsh harrier, black-winged stilt and kingfisher.
2. Under the Habitats and Birds Directives Greece is obliged to take steps to designate these special areas as protected areas (as 'Special Areas of Conservation' (SACs) under the Habitats Directive and as 'Special Protection Areas' (SPAs) under the Birds Directive).
3. The Greek Government has not designated Schinias as a SPA under the Birds Directive despite the fact that Schinias is an internationally recognised Important Bird Area (IBA) and the European Court of Justice has ruled that an IBA designation of an area indicates the suitability of that area to designation as an SPA (*Commission v Netherlands* C3/96).
4. The Greek Government has also excluded Schinias from the list of areas recommended by it to the European Commission to be SACs under the Habitats Directive, even though the Government's own scientific advisers told it in 1996 (in the 'Greek Habitat Project Natura 2000: An Overview') that Schinias should be included on this list.
5. Decisions from the European Court of Justice have stated that, even where Member States have not taken the steps required to designate important areas under European nature conservation law, the protection of those areas provided by European nature conservation law must still apply (*Commission v Spain* C355/90). (Guidance dated 2000 on the interpretation of the Habitats and Birds Directives issued to Member States by the European Commission endorses this view). In addition the European Court has ruled very recently that where the area in question should have been designated by a Member State as a SPA but has not been so designated (as in the case of Schinias), the protection regime which applies to that area is even stricter than the protection regime applying to an area which has been designated as an SPA (*Commission v France* C374/98).
6. The protection regime of the Habitats and Birds Directives as applied at present to Schinias therefore requires the Greek Government:
  - to take the necessary conservation measures to protect the special habitat types and species at Schinias;and in particular:

➤ to take appropriate steps to avoid significant disturbance of the protected species of birds (and any other protected animals) at Schinias and to avoid significant deterioration of the habitat types and habitats of the protected species at Schinias.

Note that if the Greek Government were to designate Schinias as a SPA, then because of the European Court of Justice ruling in *Commission v France* C374/98, the Greek Government would be entitled to allow a project to proceed on the Schinias SPA if the project could be shown, through an 'appropriate assessment' study (which is separate to the requirement for an environmental impact assessment under the Environmental Impact Assessment Directive) not to have an adverse effect on the integrity of the Schinias site. If this could not be shown (i.e. the appropriate assessment shows that there may be, or is, an adverse effect on the integrity of the site), then the project could be allowed to proceed by the Greek Government only where:

➤ it could be shown that there are no alternatives; and

➤ (because of the presence of priority habitats under the Habitats Directive) it could be shown that there is human health or public safety justification for the project; or that further to an opinion from the Commission, there are other imperative reasons of overriding public interest for the project.

7. The Greek Presidential Decree was signed on 23 June 2000 and allows the Olympic rowing and canoeing centre to be built within the Schinias 'National Park'.

8. This Presidential Decree will not achieve the protection of Schinias as required under the protection regime of the Habitats and Birds Directives:

➤ The Habitats and Birds Directive requirements mean that Schinias must be managed to protect its special habitat types and bird species. The only way to do this effectively is to allow the water from the Makaria spring to flow naturally and directly into the Schinias site. Instead the Government proposes to create the Olympic rowing lakes which it states will have indirect benefits on the surrounding wetland area. We dispute this. Moreover it is our view that the rowing lakes will have a negative effect on the surrounding wetlands.

➤ The Habitats and Birds Directive requirements mean that the special habitat types and the habitats of protected birds (and any other protected animals) at the Schinias site must be conserved and cannot be allowed to significantly deteriorate. The creation of the rowing lakes will involve the digging up and destruction of part of the wetland area which provides habitats for the birds protected under the Birds Directive. In addition, it is our view that the wetland generally will be degraded by the interference with the groundwater table.

➤ The Habitats and Birds Directive requirements mean that there must be no significant disturbance of the bird (or other animal species) protected under the Birds or Habitats Directive. The creation of the canoeing and rowing complex will create massive disturbance to the protected birds through the presence of large numbers of people at the site both at the 2004 Olympics and afterwards. The Greek Government proposes to impose conditions on the access to, and use of, the site. However these conditions cannot be adequate to secure compliance with its European law obligations. Fundamentally the project is designed to attract large numbers of people to the site and it will not be possible to do so and at the same time to avoid significant disturbance of the birds (and other animal species) which the Greek Government is obliged to protect at the site.

Penny Simpson / RSPB *Legal Officer of RSPB*

Athens, 07 March 2001